

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/१३

तामाकोसी तेस्रोको क्षमता नघटाउन माग

तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको क्षमता नघटाउन दोलखाका सांसदहरूले ऊर्जामन्त्रीसमक्ष माग गरेका छन् । ६५० मेगावाट क्षमताको तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजना क्षमता नघटाई निर्माणको काम यथाशीघ्र अघि बढाउन ऊर्जा तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनसमक्ष माग गरेका छन् ।

दोलखाबाट प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने ७ जना सांसद तथा दलका नेताले बिहीबार संयुक्त रूपमा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनलाई मागपत्र बुझाउँदै यस्तो माग गरेका हुन् । सांसदहरूले तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजना दोलखा जिल्ला, ३ नम्बर प्रदेश र समग्र मुलुकको भविष्यसँग जोडिएको भन्दै तत्काल निर्माणअघि बढाउन भनेका छन् । न्यूनतम ६५० मेगावाट नघट्ने गरी गरी आयोजनाको सम्पूर्ण काम यथाशीघ्र अघि बढाउन जोडदार माग गरिएको प्रदेशसभा सांसद विशाल खड्काले जानकारी दिए । “तामाकोसी तेस्रोको सुन्दरता भनेकै आयोजनाबाट नदीमा लामो जलाशय बन्छ, त्यसबाट पर्यटन विकाससहित बहुउपयोगी हुन्छ,” उनले भने, “जसले बनाए पनि हुन्छ तर क्षमता घटाउन हुदैन ।”

५ सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका जलविद्युत् आयोजना कानुनी रूपमा नै लगानी बोर्डको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने भएकाले ऊर्जा मन्त्रालयले कम्पनीलाई दिएको सर्वेक्षण लाइसेन्स खारेज गर्न माग गर्दै परेको रिटमाथि गत कात्तिक २२ गते सर्वोच्चले अन्तरिम आदेश दिएको थियो । तर, सर्वोच्चले सो रिटमाथि गत पुसमा पुनः सुनुवाइ गर्दै तामाकोसी तेस्रोसम्बन्धी अन्तरिम आदेशलाई कायम राख्न नपर्ने ठहर गरेपछि आयोजना निर्माणका लागि बाटो खुलेको थियो । आयोजनाको लागत करिब १ खर्ब ३० अर्ब लाग्ने अनुमान गरिएको छ । तामाकोसी तेस्रोको नर्भेजियन कम्पनी स्ट्राटक्राफ्टले ६५० मेगावाटमा निर्माण गर्नका लागि विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) समेत तयार गरिसकेको छ । लगानी बोर्डसँगको वार्तामा २ वर्ष अघिमात्र उसले हात झिकेको थियो ।

तामाकोसी पाँचौँको कामअघि बढाउन माग

दोलखाका सांसदहरूले १ सय १ मेगावाटको तामाकोसी पाँचौँको काम अविलम्ब अघि बढाउन र स्थानीयवासीलाई भरपुर रूपमा सेयर सुनिश्चित हुने गरी सेयर संरचना बनाउन पनि माग गरेका छन् । मागपत्रमा ठोसे-खिम्टि जलाशययुक्त आयोजनाको विस्तृत अध्ययन गरी यथाशीघ्र कामअघि बढाउन बजेटको व्यवस्था गर्न तथा विद्युतीकरण हुन बाँकी दोलखाका सबै गाउँबस्तीमा आगामी आर्थिक वर्षभित्र विद्युतीकरण सक्ने गरी कार्यक्रम र बजेटको व्यवस्था गर्न माग पनि गरिएको छ । ऊर्जामन्त्री पुनले तामाकोसी तेस्रोको लाइसेन्स वितरणको विषयलाई कानुनी र प्राविधिक रूपमा समाधान गर्ने बताएको सांसद विशाल खड्काले जानकारी दिए । तामाकोसी तेस्रोसहित अन्य मागलाई मन्त्रीज्यूले सकारात्मक रूपमा लिएको खड्काले जानकारी दिए । छलफलमा ऊर्जासचिव डा. संजय शर्मा र विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङको पनि सहभागिता थियो ।

-दिलबहादुर केसी

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/०२/१३

पश्चिम सेतीका दुई विकल्प, सरकार आफैँले बनाउने वा क्षमता घटाउने

हेमन्त जोशी

७ सय ५० मेगावाट उत्पादन क्षमता तय भएको पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना अगाडि बढाउन दुई वटा विकल्प अगाडि सारिएको छ।

आयोजना निर्माणको सुझाव दिन गठित समितिले चिनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजको सहायक कम्पनी सीडब्लुई इन्भेष्टमेन्ट कर्पोरेसनको अनुमतिपत्र खारेज गरेर सरकार आफैँले बनाउने वा उत्पादन क्षमता घटाएर सोही कम्पनीलाई जिम्मा दिने भन्ने सुझावसहितको प्रतिवेदन तयार पारेको हो।

समितिले पहिलो सुझावका रूपमा आयोजना सरकार आफैँले निर्माण गर्नु बढी उपयुक्त हुने र यसो गर्दा राष्ट्रिय गौरवका रूपमा रहेको आयोजना कार्यान्वयनको विषय प्राथमिकतामा पर्ने विषयलाई समेटेको उक्त समितिका एक उच्च अधिकारीले नेपाल समाचारपत्रलाई बताए। 'सामान्यतया जलाशयमा आधारित आयोजना निर्माण गर्दा लागत उच्च रहन्छ। जसकारण निर्माण कम्पनीले कम मुनाफा आंकलन गरेर काम गर्न चाहँदैनन्। सरकारले नै पूर्ण उत्पादन क्षमतासहितको आयोजना अगाडि बढाउन सक्ने भएकाले सीडब्लुई इन्भेष्टमेन्ट कर्पोरेसनलाई दिइएको अनुमतिपत्र खारेजीका लागि सुझाव दिइएको हो।' ती अधिकारीको भनाइ छ।

समितिले तयार पारेको दोस्रो सुझावका रूपमा आयोजनाको उत्पादन क्षमता ५ सय ५० मेगावाट तय गरेर सोही कम्पनीलाई निर्माणको जिम्मा लगाउने विकल्प अगाडि सारिएको छ। केही समय अघि मात्र अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजना निर्माणको जिम्मा भारतीय कम्पनीलाई दिएर दुवै देशका प्रधानमन्त्रीले नै शिलान्यास गरेको अवस्थामा पश्चिम सेती निर्माणको जिम्मा पाएको चिनियाँ कम्पनीलाई आयोजनाबाट निकाल्दा नेपालप्रति चीनमा नराम्रो सन्देश जानसक्ने विषयलाई पनि ध्यानमा राखेर दोस्रो सुझाव तयार पारिएको ती अधिकारीको भनाइ छ।

सन् २०१२ मा आयोजना निर्माणको अनुमतिपत्र पाएको चिनियाँ कम्पनी सीडब्लुई इन्भेष्टमेन्ट कर्पोरेसनले आयोजनाको विभिन्न विषयमा हेरफेरको माग राख्दै आएको छ। जसमध्ये पूर्ण उत्पादन क्षमता अर्थात् ७ सय ५० मेगावाट उत्पादन गर्ने गरी आयोजना निर्माण गर्नु नसकिने विषय पनि मुख्य हो। निर्माण कम्पनीले उत्पादन क्षमताअनुसार आयोजना अगाडि बढाउन नसक्ने जनाएपछि उक्त कम्पनीले पाएको अनुमतिपत्र खारेज गर्ने अथवा उसको माग बमोजिम उत्पादन क्षमता ५ सय ५० मेगावाटमा खुम्चाउने भन्ने २ वटा रायसहितको प्रतिवेदन लगानी बोर्डलाई बुझाउने तयारी गरिएको हो।

त्यसो त सीडब्लुई इन्भेष्टमेन्ट कर्पोरेसनले आयोजना निर्माणका लागि सरकारसँग राखेको मागको फेहरिस्ता लामो छ। कम्पनीले आयोजनाको पीपीए दर हेरफेर, लागत, मुआब्जा वितरण, प्रसारणलाइन निर्माण, आयोजनामा हालसम्म भएको खर्च पुँजीकरणका विषयमा पनि आफ्नो विमति रहेको स्पष्टीकरण लगानी बोर्डलाई बुझाइसकेको छ।

त्यसैगरी आयोजनाको स्थानीयबासीलाई शेयरको वित्तीय व्यवस्थापन, विद्युत् महशुल, र उत्पादित विद्युत् बजारको बारेमा पनि नेपालको स्पष्ट धारणा आउनुपर्ने उक्त कम्पनीको माग छ। श्री गर्जेजके केही समय अगाडि लगानी बोर्ड र विद्युत् प्राधिकरणलाई पठाएको पत्रमा पहिला भएका खर्चको पुँजीकरण, आयोजनाको महशुल नीति, स्थानीय शेयरको वित्तीय व्यवस्थापनको प्रक्रिया र ऋण लगानीका लागि ग्यारेन्टीलगायत सर्तहरू राख्दै यसमा थप स्पष्टता खोजेको थियो।

अर्को महत्वपूर्ण विषयका रूपमा आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययनका क्रममा लागेको ७० अर्ब रुपियाँ बराबर लागतलाई समेत पुँजीकरण गरिनुपर्ने निर्माण कम्पनीको माग रहेको छ। जुन विषयलाई नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले नकार्दै आएको छ। लगानीको विषयमा भने ७५ प्रतिशत कम्पनी र २५ प्रतिशत प्राधिकरणले ब्यहोर्ने विषय तय भइसकेको छ। तर, प्राधिकरणले भने १ खर्ब ९० अर्ब रुपियाँ लागत अनुमान गरिएको उक्त आयोजना निर्माणमा लगानी गर्ने विषयमा नै उक्त कम्पनी स्पष्ट हुन नसकेको र बेला सोही विषयलाई लिएर आयोजना निर्माणमा ढिलाइ गर्दै आएको जनाएको छ।

निर्माण कम्पनीले आयोजनाको कुल जडित क्षमता घटाएर आयोजना अगाडि बढाउने विषयमा लामो समयसम्म सरकारसँग माग गरे पनि तत्कालीन उर्जामन्त्री जनार्दन शर्माले पूर्ण उत्पादन क्षमता बराबर नै आयोजना बढाउन कम्पनीलाई निर्देशन दिनुभएको थियो। आयोजना निर्माणका लागि २०७१ चैतमा लगानी बोर्डको बैठकले चिनियाँ कम्पनी र प्राधिकरणको संयुक्त कम्पनी खोल्ने निर्णय गरेको थियो। सोही बमोजिम आयोजना निर्माण गर्न प्राधिकरण र श्री गर्जेजको सहायक कम्पनी सीडब्लुई इन्भेष्टमेन्ट कर्पोरेसनबीच २०७३ माघ ३ मा संयुक्त उपक्रम सम्झौता (जेभीए) समेत भइसकेको छ।

विद्युत् खरिदका विषयमा पनि दुवै पक्षबाट थुप्रैपटक पहल भइसकेका छन्। लगानी बोर्ड र श्री गर्जेजबीच भएको लगानी सम्झौतामा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले हिउँद याममा १२ रुपियाँ ४० पैसा र वर्षायाममा ७ रुपियाँ १० पैसाको प्रतियुनिट दरमा बिजुली किन्ने गरी पीपीए दर प्रस्ताव गरिएको थियो। तर, श्री गर्जेज कम्पनीले उक्त दरमा आयोजना अघि बढाउन नसकिने धारणा राख्दै आएको छ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०१४/०२/१३

दार्चुलावासी विद्युत्बाट वञ्चित, पाँच वर्षमा पनि बत्ती बलेन

दार्चुलामा ग्रामीण विद्युतीकरणको काम सुरु भएको पाँच वर्ष पुगे पनि अझै बत्ती बलेको छैन । जसको कारण ग्रामीण क्षेत्रका जनता अँध्यारोमा बस्न बाध्य छन् ।

केही दिनअघि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले देश लोडसेडिडमुक्त भएको घोषणा गरे पनि दार्चुलाका अधिकांश ग्रामीण भेगका नागरिक अझै अन्धकारमा बस्न बाध्य छन् । प्राधिकरणले आर्थिक वर्ष २०७०-७१ बाट सुरु गरेको ग्रामीण विद्युतीकरण अझै पूरा हुन नसकेको हो ।

प्राधिकरणले समयमै उपकरण उपलब्ध नगराउँदा निर्माण कार्य अहिलेसम्म पूरा हुन नसकेको वितरण केन्द्र दार्चुलाले जनाएको छ । हाल आएर पोल र तारहरू उपलब्ध भए पनि बत्ती बाल्न आवश्यक ट्रान्सफर्मर र च्यानलहरू नआउँदा विद्युतीकरणको काम भएको ठाउँमा समेत बत्ती बाल्न नसकिएको नेपाल विद्युत् प्राधिकरण दार्चुला वितरण केन्द्रका निमित्त प्रमुख मीनराज पन्तले बताए ।

दार्चुलामा आर्थिक वर्ष २०७०-७१ देखि विद्युतीकरणका लागि हालसम्म पाँचवटा मात्रै ट्रान्सफर्मर आएका छन् । दार्चुलाका विभिन्न भागबाट ५० बढी ट्रान्सफर्मर माग गरिएको छ । विद्युतीकरण सुरु भएदेखि हालसम्म सबै ठेक्कामा ट्रान्सफर्मरको अभाव हुँदा काम गर्न नसकिएको निर्माण व्यवसायीको समेत गुनासो छ ।

आर्थिक वर्ष २०७१-७२ मा दार्चुलाका साबिकका २४ गाविसमा विद्युतीकरण गर्ने भन्दै टेन्डर आह्वान गरिएको थियो । उक्त टेन्डरका दुईवटा ठेक्काबाहेक अन्यत्र काम सम्पन्न भए पनि ट्रान्सफर्मर नहुँदा रित्तै पोलहरू ठड्याइएको छ । च्यानल, ट्रान्सफर्मरलगायतका अत्यावश्यक उपकरणहरू वर्षौंदेखि प्राधिकरणले ठेकेदारलाई उपलब्ध गराउन नसक्दा निर्माण कार्य लम्बिएको हो ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले जिल्लाका पाँचवटा गाउँपालिका र नगरपालिकामा विद्युत् प्राधिकरणको लाइन पुऱ्याउने उद्देश्यअन्तर्गत आर्थिक वर्ष २०७०-७१ मा १ करोड ५० लाख, अधुरो ग्रामीण विद्युतीकरणका लागि १ करोड ५० लाख गरी ३ करोड बजेट विनियोजन गरेको थियो । यस्तै, आर्थिक वर्ष २०७१-७२ मा ग्रामीण विद्युतीकरणका लागि १ करोड ५१ हजार तथा अधुरो ग्रामीण विद्युतीकरणका लागि २६ लाख २२ हजार बजेट विनियोजन भएको थियो ।

दुवै आर्थिक वर्षको ४ करोड २६ लाख ७३ हजार रुपैयाँबाट २४ गाविसमा विद्युतीकरण गर्न १७ प्याकेजमा टेन्डर आह्वान भएको हो । पछि दुईवटा टेन्डरको काम स्थगित भएर १५ टेन्डरमा कामको सम्झौता भएको थियो । त्यसपछि पनि विद्युतीकरणको क्षेत्रमा निरन्तर करोडाँै बजेट विनियोजन भएको छ । चालू आर्थिक वर्षमा मात्रै विद्युत् क्षेत्रमा काम गर्न ५ करोड बढी बजेट विनियोजन भएको छ ।

विद्युत् प्राधिकरणमा बसेरै करोडाँै बजेट आए पनि काम भने पूरा हुन सकेको छैन । टेन्डर भएको केही क्षेत्रमा काम भए पनि बाँकी क्षेत्रमा उपकरण नै नपाएपछि काममा ढिलाइ भएको वितरण केन्द्र दार्चुलाले जनाएको छ । दार्चुलाको नौगाड गाउँपालिका र अपी हिमाल गाउँपालिकाबाहेक विद्युतीकरण गर्न आर्थिक वर्षमा समेत बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

अहिले स्थानीय तहहरूले मार्मा गाउँपालिकाको पारिबगर, नौगाड गाउँपालिकाको जामिरलगायतका क्षेत्र तथा अन्य आवश्यक ठाउँका लागि ट्रान्सफर्मरका लागि प्रदेश सरकारलाई समेत गुहार गरेको नौगाड गाउँपालिका अध्यक्ष प्रेमसिंह धामीले बताए ।

छुट भएका र विद्युत् पहुँच नभएका क्षेत्रमा प्रदेश सरकारमार्फत बजेट विनियोजन गरी काम अघि बढाउन आग्रह गरिएको धामीले बताए ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/०२/१४

आठ महिनामा ७२ मेगावाट बिजुली थपियो

विष्णु बेल्वासे

सरकारले जलविद्युत् आयोजना निर्माणलाई प्राथमिकता दिन थालेपछि चालु आर्थिक वर्षको फागुनसम्ममा ७२ मेगावाट बिजुली थपिएको छ । निजी क्षेत्र र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट निर्माण भएका आयोजनाबाट उक्त परिमाणमा बिजुली थपिएको हो । चालु आर्थिक वर्ष ०७४-७५ को आठ महिनामा ७२ मेगावाट बिजुली थपिसकेको छ । बाँकी पाँच महिनामा त्यत्तिकै परिणाम बराबरको बिजुली थपिने अनुमान गरिएको छ ।

गत आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा नौ सय ७२.५ मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माण भएका थिए । चालु आर्थिक वर्षको फागुनसम्ममा एक हजार ४४.५ मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माण भइसकेको सरकारले आइतबार सार्वजनिक गरेको आर्थिक सर्वेक्षणमा उल्लेख छ । चालु आर्थिक वर्षको आठ महिनामा कुल ११ किलोमिटर मात्र प्रसारण लाइन निर्माण भएको छ । फागुनसम्ममा कुल तीन हजार चार सय ९४ किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण भएको छ । गत आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा तीन हजार चार सय ८३ किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण भएको थियो ।

गत आर्थिक वर्ष ०७३-७४ मा एक सय १६.६ मेगावाट बिजुली थपिएको थियो । चालु आर्थिक वर्षमा गत आवमा भन्दा दोब्बर बिजुली थपिने अनुमान गरिएको छ । अहिलेसम्म चमेलियाबाट ३० मेगावाट, मदक्यू खोलाबाट १३ मेगावाट र मैलुङबाट सात मेगावाट बिजुली राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा थपिएको छ । कुलेखानी तेस्रोबाट पनि असारसम्ममा १४ मेगावाट बिजुली थपिने अपेक्षा गरिएको छ ।

अहिलेसम्म नेपालमा जति बिजुली उत्पादन भएको थियो, त्योभन्दा बढी आगामी तीन वर्षमै उत्पादन हुने प्राधिकरणको भनाइ छ । चार सय ५६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाबाट यसै वर्ष बिजुली उत्पादन हुँदैछ । कुलेखानी पहिलो र दोस्रोबाहेक अन्य सबै नदीमा आधारित आयोजना हुन् । ती आयोजनाबाट हिउँदमा आधाभन्दा कम बिजुली उत्पादन हुन्छ । फागुनसम्ममा बिजुलीको उच्चतम माग एक हजार पाँच सय ८.२ मेगावाट भएको आर्थिक सर्वेक्षणमा उल्लेख छ । गत आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा एक हजार चार सय ४४ मेगावाट बिजुलीको उच्चतम माग थियो । आठ महिनामा ६४.२ मेगावाट बिजुलीको माग बढेको आर्थिक सर्वेक्षणमा उल्लेख छ ।

नेपालले जलविद्युत्मा क्रान्तिकारी फइको मार्न थालेको एक ऊर्जाविद्ले बताए । ‘जलविद्युत् आयोजना निर्माणले गति लिएको छ,’ उनले भने, ‘आधा दशकमै बिजुली उत्पादनले फइको मार्दैछ ।’ देशमा उज्यालोको आवश्यकता थियो, त्यो पूरा गर्न सरकार र निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धक लागिपरेको उनीहरूको ठहर छ । गत आर्थिक वर्षमा एक सय १६, चालु आवमा दुई सय १८ र आगामी वर्ष करिब हजार मेगावाट बिजुली थपिने स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको भनाइ छ । १९६८ सालमा बेलायतको सहयोगमा नेपालमा पहिलोपटक पाँच सय किलोवाटको फर्पिङ जलविद्युत् आयोजना निर्माण भएको थियो । त्यसपछि अन्य साना तथा मझौला आयोजना निर्माण भए । पछिल्लो समय सरकारले उच्च प्राथमिकता दिन थालेपछि जलविद्युत् आयोजना निर्माणले गति लिन थालेको विज्ञहरूको भनाइ छ । ‘राज्यले घोषणा गरेका सुविधा तथा सहूलियत दिने हो भने योभन्दा पनि बढी बिजुली उत्पादन हुनेछ,’ एक निजी ऊर्जा उत्पादकले भने, ‘राज्यले घोषणा गरेका धेरैजसो सहूलियत कागजमै सीमित भएकाले पनि निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धकहरू अझै उत्साहित हुन सकेका छैनन् ।’

साना तथा मझौला खालका जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न कम्तीमा तीनदेखि पाँच वर्ष लाग्ने गरेको छ । खासगरी, ०६२-६३ को जनआन्दोलनपछि आयोजना निर्माणले गति लिएको हो । त्यसैको परिणामस्वरूप अहिले जलविद्युत् आयोजना निर्माण सम्पन्न भएका हुन्। सरकारले २०४९ देखि निजी क्षेत्रलाई जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि अनुमति दिन थालेको हो । सरकारले विद्युत् ऐन, २०४९ तथा जलविद्युत्सम्बन्धी अन्य नीति र आवधिक योजना समेतबाट जलविद्युत्को उत्पादन तथा वितरणमा निजी क्षेत्र र समुदायलाई संलग्न गराउँदै आएको छ । निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धकले साना तथा मझौला खालका आयोजना निर्माण गर्दै आएका छन् ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०२/१४

ऊर्जा खपत बढयो

ग्रामीण क्षेत्रका १० मध्ये ३ परिवार अँध्यारामा बस्न बाध्य

ऊर्जा खपतको दर पछिल्लो वर्ष ९ प्रतिशतले बढेको छ । अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाद्वारा आइतबार जारी गरिएको आर्थिक सर्वेक्षणका अनुसार चालु आर्थिक वर्षको प्रथम आठ महिनामा अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको तुलनामा ऊर्जा खपत बढेको हो । चालु आर्थिक वर्षको ८ महिनामा ऊर्जा खपत ९ हजार १९ दशमलव ४ टन तेल शक्ति बराबर पुगेको सर्वेक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यो ८ हजार २ सय ५७ टन तेल शक्ति थियो । एक टन तेल शक्ति बराबर ११ हजार ६ सय ३० किलोवाट प्रतिघण्टा ऊर्जा हुन्छ ।

चालु आर्थिक वर्षको पहिलो ८ महिनामा अर्थतन्त्रका सबै क्षेत्रमा विद्युत् खपतको मात्रा पनि बढेको छ । अघिल्लो आर्थिक वर्षको ८ महिनाको तुलनामा अहिले विद्युत् खपत १८ प्रतिशतले बढेको छ । यो आर्थिक वर्षको प्रथम ८ महिनामा विद्युत् खपत ३ हजार ५ सय ९९ गिगावाट घण्टा पुगेको छ । विद्युत् खपत उद्योगमा भन्दा घरायसी प्रयोजनका लागि बढी छ । वार्षिक औसत ४५ प्रतिशत विद्युत् घरायसी प्रयोजनको लागि खपत हुने तथ्यांक छ । औद्योगिक क्षेत्रमा ३५ प्रतिशत विद्युत् खपत हुन्छ ।

नेपालमा प्रतिव्यक्ति विद्युत् खपत १ सय ७७ किलोवाट घण्टा पुगेको छ । यो तथ्यांक दक्षिण एसियामा नै न्यून भएको सर्वेक्षण प्रतिवेदनमा भनिएको छ । सरकारले आगामी वर्षहरू प्रतिव्यक्ति विद्युत् खपत दर बढाउने नीति लिएको छ ।

सरकारले आगामी वर्ष ५ दशमलव ९ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरेको छ । सरकारले यसको मुख्य आधार ऊर्जाको उपलब्धता र उत्पादनलाई मानेको छ । गत वर्ष आर्थिक वृद्धि ७ दशमलव ४ प्रतिशत थियो । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले आर्थिक वृद्धिदर ७ दशमलव २ प्रतिशत भएको अवस्थामा दुई वर्षपछि विद्युतको उच्चतम माग २ हजार २ सय मेगावाट कट्ने र यसका लागि उत्पादन क्षमता करिब २ हजार ९ सय मेगावाट हुनुपर्ने प्रक्षेपण गरेको थियो ।

यो आर्थिक वर्षको प्रथम ८ महिनामा राष्ट्रिय प्रणालीमा ७२ मेगावाट विद्युत् थप भएको छ । चालु आर्थिक वर्षको फागुन महिनासम्म सम्पन्न भएका ११ आयोजनाबाट यो परिणाममा विद्युत् थपिएको हो । अघिल्लो आर्थिक वर्षको यही अवधिमा १ सय १० मेगावाट विद्युत् उत्पादन भएको थियो । चालु आर्थिक वर्षमा ३० मेगावाटको चमेलिया जलविद्युत् आयोजनासहित अन्य साना आयोजना सम्पन्न भएका हुन् । दार्चुलामा बनेको चमेलिया सरकारी लगानीमा बनेको आयोजना हो । निजी क्षेत्रबाट प्रवर्द्धित साना अन्य आयोजना पनि पछिल्ला महिनामा सम्पन्न भएका हुन् ।

म्याग्दीमा बनेको थापाखोला विद्युत् आयोजनाबाट १३ मेगावाट, इलामको अपर माई सीबाट ५ दशमलव १ मेगावाट, ताप्लेजुङको फावाखोलाबाट ५ मेगावाट, इलामको पुवा खोला आयोजनाबाट ४ मेगावाट, कास्कीको सर्दिखोला आयोजनाबाट ४ मेगावाट थपिएको मन्त्रालयले जनाएको छ ।

राष्ट्रिय प्रणालीमा विद्युत् थप भए पनि विद्युतको माग र आपूर्तिबीचको असन्तुलन कायमै छ । अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले आइतबार सार्वजनिक गरेको आर्थिक सर्वेक्षणअनुसार अहिले विद्युतको उच्चतम माग १ हजार ५ सय मेगावाट भए पनि एक हजार ४४ मेगावाट मात्रै उत्पादन भइरहेको छ । अपूग विद्युत् नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले

भारतबाट आयात गरिरहेको छ । प्राधिकरणले वैशाख मसान्तबाट उद्योगसहित सबै क्षेत्रमा लोडसेडिङ अन्त्यको घोषणा गरेको थियो ।

लोडसेडिङ न्यूनीकरणका लागि चालु आर्थिक वर्षको प्रथम ८ महिनामा भारतबाट १ हजार ८ सय ३४ गिगावाट घण्टा बराबरको विद्युत् आयात भएको अर्थमन्त्रीले सार्वजनिक गरेको आर्थिक सर्वेक्षणमा उल्लेख छ ।

विद्युत् प्राधिकरण र यसका सहायक कम्पनीहरूमार्फत निर्माणाधीन कुल ७ सय १० मेगावाट क्षमताका ५ वटा जलविद्युत् निर्माणको विभिन्न चरणमा छन् ।

यसमा ४ सय ५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोसी र १४ मेगावाटको कुलेखानी तेस्रो एक वर्षभित्र सम्पन्न हुने अनुमान गरिएको छ । ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली श्री 'ए' दुई वर्ष, ४० मेगावाटको राहुघाट जलविद्युत् आयोजना तीन वर्षभित्र र १४० मेगावाटको तनहुँ जलविद्युत् आयोजना आव २०७९/८० भित्र वर्षभित्र सम्पन्न हुने सरकारी लक्ष्य छ । चालु आर्थिक वर्षको प्रथम ८ महिनासम्म विद्युत् प्राधिकरण र निजी क्षेत्रका जलविद्युत् कम्पनीलाई १ सय १९ आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र दिइएको तथ्यांक छ । यी आयोजनाको कुल जडित क्षमता ५ हजार ९ सय ८० मेगावाट छ । फागुन महिनासम्म करिब २५ हजार मेगावाट क्षमता बराबरका जलविद्युत् आयोजनालाई विभिन्न प्रकारका अनुमतिपत्र जारी भएको तथ्यांक छ ।

सरकारले यसअघि सार्वजनिक गरेको नीति तथा कार्यक्रममा ३ वर्षमा ३ हजार, ५ वर्षमा ५ हजार र १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । ११ नगरपालिका र १०३ गाउँपालिकामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमार्फत विद्युत्को पहुँच नपुगेको आर्थिक सर्वेक्षणमा उल्लेख छ । यीमध्ये केही क्षेत्रमा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोग भए पनि ग्रामीण क्षेत्रका एक तिहाइ परिवार अर्ध्याँरामा बस्न बाध्य भएको प्रतिवेदनमा जनाइएको छ । ग्रामीण क्षेत्रका १० मध्ये ३ परिवार विद्युत्को पहुँच बाहिर छन् ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७४/०२/१४

तामाकोसीको निर्णयविरुद्ध दोलखावासी

दीपशंकर चौलागाईं

तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाप्रति सरकारले गलत निर्णय गरेको भन्दै दोलखाका जनता संघर्षमा उत्रिएका छन् । तामाकोसी तेस्रोबाट ६५० मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न सकिने विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन तयार भइसकेपछि ३०५ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न सरकारले गैरआवासीय नेपाली संघ (एनआरएनए) का अध्यक्ष भवन भट्टको टीबीआई एन्ड होल्डिङ कम्पनीलाई अनुमतिपत्र दिएको विरोधमा सरोकार समिति बनाई संघर्षमा उत्रिएका हुन् ।

तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको वकालत र सरकारलाई निर्णय सच्याउन दाबाब दिने उद्देश्यका साथ सरोकारवालाहरूले सरोकार समिति बनाई संघर्षमा उत्रिन बाध्य भएको संघीय सभाका सांसद पार्वत गुरुडले बताए । दोलखाली जनताको मात्र आर्थिक भविष्य नभई मुलुकभरका नागरिकको आर्थिक मजबुत भविष्य रेखा निर्माणमा कोसेढुंगा साबित हुने तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजना निर्माणमा सरकारले खेलाची व्यवहार देखाएको गुरुडको आरोप छ ।

यता, प्रदेश सांसद पशुपति चौलागाईं भने क्षमता नघटनाउन भन्दै मन्त्रालयमा मागपत्र पेस गरेको बताउँछन् । जुनसुकै कम्पनीले बनाए पनि आयोजनाको क्षमता घटाउन नहुने उनको भनाइ छ । दोलखाबाट प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने सात जना सांसद तथा प्रतिपक्ष दलका नेताहरूले आयोजना दोलखा जिल्ला, प्रदेश ३ र समग्र मुलुकको भविष्यसँग जोडिएको भन्दै तत्काल क्षमता नघटाई निर्माण कार्य अघि बढाउन पनि माग गरेका छन् ।

नेपाली कांग्रेस दोलखाका पार्टी सभापति रुद्रबहादुर खड्काले तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको क्षमता ६५० भन्दा कम नगर्न सरकारलाई दबाब दिएको र दोलखाली आवाज अझै सरकारले नसुने आन्दोलनको थप कार्यक्रम ल्याउने उनले बताए ।

‘तामाकोसीको सुन्दरता भनेकै नदीमा लामो जलाशय बन्ने हो, यो पर्यटन विकाससहित बहुउपयोगी बनाउन सकिन्छ,’ खड्काले भने, ‘टीबीआई कम्पनीले पानीको भरपुर उपयोग गर्नुपर्नेमा पछिल्लो ठाउँ ओगट्ने काम मात्र देखिएको छ ।’

५ सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका जलविद्युत् आयोजना कानुनी रूपमा बोर्डको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने हुँदा अनुमतिपत्र खारेजीको माग गर्दै २१ मंसिर २०७४ मा सर्वोच्च अदालतमा रिट दायर भएको थियो । सर्वोच्चले २२ मंसिरमा सरकारका नाममा अन्तरिम आदेश जारी गरेको थियो । उक्त रिटको सुनुवाइ गर्दै सर्वोच्चले ९ पुसमा अन्तरिम आदेश खारेज गरेको थियो । यसपछि कम्पनीलाई आयोजना अध्ययन गर्ने बाटो खुलेको हो ।

१ खर्ब ३० अर्ब रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत्को बजार अनिश्चित भन्दै नर्वेजियन कम्पनी स्ट्याटक्राफ्ट पछि हटेको थियो । लगानी बोर्डले सहजीकरण गरेको आयोजना लामो समयसम्म अघि नबढेपछि विभागले भट्टको कम्पनीलाई अनुमतिपत्र दिएको थियो । टीबीआई कम्पनीले हालको क्षमतामा विद्युत् उत्पादन गर्न नसकिने वा विद्युत् खरिदमा समस्या हुने भन्दै क्षमता ३०५ मेगावाटमा झार्न प्रस्ताव गरेको छ । दोलखाबाट प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने सात जना सांसद तथा प्रतिपक्ष दलका नेताको

उपस्थितिमा शिवप्रसाद भण्डारीको संयोजकत्वमा ३५ सदस्यीय सरोकार समिति बनाएको सहसंयोजक सिर्जना खड्काले जानकारी दिइन् ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७४/०२/१५

२०७५ देखि ०८५ लाई ऊर्जा दशक मनाइने, ऊर्जा क्षेत्रमा ८३ अर्ब ८९ करोड

विनियोजन

सरकारले आगामी आर्थिक वर्षका लागि ऊर्जा क्षेत्रमा ८३ अर्ब ८९ करोड रूपैयाँ विनियोजन गरेकाे छ । बजेटमार्फत अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडाले आथमी दश वर्ष (०७५ -८५)लाई ऊर्जा दशक मनाइने घाेषणा पनि गरे ।

आगामी आर्थिक वर्षभित्र बुढीगण्डकी आयोजनाको मुआब्जा वितरण गरी आयोजना निर्माण अघि बढाइने, राष्ट्रसेवक र विदेशमा रहेका नेपालीको लगानीमा विजुली आयोजना बनाइने, सर्वसाधारणको लगानीमा ३ हजार मेगावाटको आकर्षक योजना सुरु गरिने याेजना पनि अर्थमन्त्रीले सार्वजनिक गरे ।

उनले विद्युत नियमन आयोग गठन गरिने भन्दै ग्रामीण विद्युतीकरणका लागि ५ अर्ब विनियोजन गरिएकाे जनाए ।

यस्तै, तराईमा २५ हजार घरमा गोबरग्यास प्लान्टमा अनुदान दिइने तथा १ हप्ताअघि नै जलवायुको पूर्वानुमान गर्न सकिने व्यवस्था गर्ने पनि उल्लेख गरेका छन् ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/१५

मस्याङ्दी प्रसारणलाइन छिटो बनाउन निर्देशन

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले मस्याङ्दी करिडोरको प्रसारणलाइन छिटो बनाउन निर्देशन दिएका छन् ।

विद्युत् प्राधिकरणले समयमै प्रसारणलाइन र सबस्टेसन नबनाउँदा मस्याङ्दी करिडोरमा निर्माणाधीन आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् खेर जाने चर्चा चलिरहेको बेला प्रसारणलाइन र सबस्टेसनस्थल लमजुङमा पुगेर यस्तो निर्देशन दिएका हुन् । मस्याङ्दी नदी करिडोरमा निजी क्षेत्रबाट निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाले उत्पादन गर्ने एक युनिट विद्युत् पनि खेर जान नदिने प्रतिबद्धता जनाउँदै निर्माणाधीन आयोजना सम्पन्न हुन कम्तीमा दुई वर्ष लाग्ने देखिएकोले सो अवधिभित्र प्रसारणलाइन र सबस्टेसन निर्माण गरिसक्ने दाबी गरे । “दोर्दी करिडोरमा निर्माणाधीन आयोजना सम्पन्न हुने तर प्रसारणलाइन नबनाइदिँदा विद्युत् खेर जाने अवस्था रहेको गुनासो थियो, तर ती आयोजनाको निर्माण प्रगति हेर्दा त्यस्तो अवस्था नरहेको देखियो,” उनले भने, “ती आयोजनाभन्दा पहिले प्रसारणलाइन बनाउँछौं, प्रसारणलाइन अभावमा विद्युत् जोड्न नसकी खेर फाल्नु पर्ने अवस्था आउन दिँदैनौं ।”

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले समस्या समाधान गर्न निर्देशन दिएपछि कार्यकारी घिसिङसहितको टोली लमजुङ पुगेको थियो । टोलीले उदिपुर, कीर्तिपुर तथा टारीकुना निर्माण हुने र तनहुँको मार्कीचोकमा निर्माणाधीन सबस्टेसनको निरीक्षण गरेको थियो । यसैगरी, हिमालय पावर पार्टनरले निर्माण गरिरहेको २७ मेगावाटको दोर्दीखोला, लिबर्टी इनर्जीको २५ मेगावाटको माथिल्लो दोर्दी ए, पिपल्स हाइड्रोपावरको ४९ मेगावाटको सुपर दोर्दी ख र बुटवल पावर कम्पनीको ३० मेगावाटको न्यादी जलविद्युत् आयोजनाको निरीक्षण गरेको थियो ।

प्रसारणलाइन बनाउन ठेक्का सम्झौता

दोर्दी खोलामा निर्माण भइरहेका आयोजनाको विद्युत् जोड्नका लागि ११ किलोमिटर कीर्तिपुर-उदिपुर १३२ केभी डबल सर्किट प्रसारणलाइन बनाउन ठेक्का सम्झौता भइसकेको छ । निर्माण १८ महिनाभित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । अहिले टावरको डिजाइन भइरहेको आयोजनाले जनाएको छ । कीर्तिपुरमा सबस्टेसन बनाउने ४८ रोपनी जग्गामा २५ मेगावाटको माथिल्लो दोर्दी एले विद्युत्गृह बनाउने ठाउँ खन्दा निकलिएको ढुंगा माटो फालिदिएकाले प्राधिकरणले काम सुरु गर्न सकिरहेको छैन । यही कारण ठेकेदारलाई साइट दिन नसकिएको आयोजनाले बताएको छ । “सबस्टेसन बन्ने जग्गामा ढुंगा माटो फालेर हामीलाई काम गर्न नदिने अनि उल्टै प्राधिकरणले प्रसारणलाइन बनाइदिएन, बिजुली खेर जाने भो भन्दै हल्ला गर्ने ?” घिसिङले आयोजनालाई निर्देशन दिँदै भने, “तत्काल त्यसलाई हटाउनुहोस् नत्र तपाईंहरूका कारण कति दिन काम ढिला हुन्छ गणना गरी जरिवाना तिराउँछौं ।”

आयोजनाको भौतिक प्रगति ७० प्रतिशत

आयोजनाको प्रवर्द्धक कम्पनीका प्रबन्ध सञ्चालक डा. आत्माराम घिमिरे र सञ्चालक रामबहादुर पाण्डेले दुई महिनाभित्र ढुंगा माटो फाल्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् । आयोजनाको समग्र भौतिक प्रगति ७० प्रतिशत रहेको जानकारी दिँदै घिमिरेले डिसेम्बर २०१८ भित्र निर्माण सक्ने दाबी गरे । प्राधिकरणसँग भएको विद्युत् खरिद बिक्री सम्झौता (पीपीए) अनुसार आयोजनाको व्यावसायिक रूपमा विद्युत् उत्पादन गर्नु पर्ने मिति (आरसीओडी) भने अगस्ट २०१९ छ ।

हिमालय पावर पार्टनरका कार्यकारी निर्देशक गुरु ढकालले आयोजनाको समग्र भौतिक प्रगति ६५ प्रतिशत रहेको

जानकारी दिए । पीपीएअनुसार, आयोजनाको आरसीओडी पनि अगस्ट २०१९ नै रहेको छ । प्राधिकरणका प्रवक्ता एवं विद्युत् ब्यापार विभाग प्रमुख प्रबल अधिकारीले स्थलगत निरीक्षणपछि दुवै आयोजनाको काम सक्न कम्तीमा पनि दुई वर्ष लाग्ने देखिएको बताए ।

दोर्दी करिडोरमा निर्माण भइरहेका आयोजनाको विद्युत प्रवाह गर्न उदिपुरमा सबस्टेसन बनाउनु पर्छ उदिपुर-मार्किचोक प्रसारण लाइन बन्नुपर्छ । सबस्टेसन निर्माणका लागि तीन महिनाभित्रमा ठेकेदार छनोट भइसक्ने आयोजना प्रमुख चिरन्तन राणाले बताए । “उदिपुर-मार्किचोक-भरतपुर प्रसारणलाइन निर्माणका लागि जनबरी २०१८ बाट ठेक्का कार्यान्वयनमा आइसकेको छ,” राणाले भने, “१८ महिनाभित्र सक्ने लक्ष्यका साथ काम भइरहेको छ ।” खुदीमा सबस्टेसन निर्माणका लागि प्राधिकरणले जग्गा किनिसकेको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/१५

तामाकोसी तेस्रो सुरु गर्न स्थानीयको माग

तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको काम छिटो सुरु गर्न स्थानीयले माग गरेका छन् । विस्तृत आयोजना प्रतिवेद(डीपीआर) तयार भइसकेको आयोजना समयमै सुरु गर्नका लागि स्थानीयले सरकारसँग माग गरेका हुन् । दोलखाकै भाग्य र भविष्यसँग जोडिएको आयोजना समयमै निर्माण सुरु गराउनका लागि शनिबार भेला भएर सरकारको ध्यानाकर्षण गराए ।

दोलखाको ९ वटा स्थानीय तहमध्ये ५ वटा स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र संघीय संसद् तथा प्रदेश सभाका सांसदहरूको उपस्थितिमा स्थानीयको भेला भएको छ । भीमेश्वर नगरपालिका, वैतेश्वर गाउँपालिका, तामाकोसी गाउँपालिका, मेलुङ गाउँपालिका र शैलुङ गाउँपालिकाको संगमस्थल चरंगे त्रिवेणीमा भेला गरी तामाकोसी तेस्रो जलविद्युत् आयोजना सरोकार समितिसमेत गठन गरेका छन् ।

पूर्वजिविस उपसभापति शिवप्रसाद भण्डारीको संयोजकत्वमा एक सरोकार समिति गठन भएको छ । समितिको सहसंयोजकमा सिर्जना सुवेदीसहित २९ सदस्य समिति गठन गरेको छ । समितिमा राजनीतिकर्मी, नागरिक समाज, पत्रकारको प्रतिनिधित्व रहेको छ । समितिमा संघीय संसद्, प्रदेश सभाका सांसद र स्थानीय तहका अध्यक्ष, उपाध्यहरूलाई सल्लाहकार राखिएको छ ।

वर्षादेखि अध्ययनका नाममा अलपत्र पारेकाले स्थानीय तहदेखि नै आयोजना सुरु गराउनका लागि दबाब दिन भेला राख्नु परेको भीमेश्वर नगरपालिकाका मेयर भरत केसीले जानकारी दिए । वैतेश्वर गाउँपालिका अध्यक्ष छवि लामाले आयोजना बनाउनका लागि स्थानीय सरकारका तर्फबाट काम गर्ने वातावरण बनाउन जे गर्न पनि तयार रहेको बताए । “लगानीकर्ता आऊ आयोजना बनाऊ,” उनले भने, “तर आयोजना कहिले सानो र कहिले ठूलो भनेर अध्ययनमा मात्र समय खेर फाल्ने बेला छैन ।”

संघीय संसद्का सांसद पार्वत गुरुडले दोलखामात्र नभएर देशकै ठूलो आयोजनामध्ये पर्ने तामाकोसी तेस्रो जसरी पनि बनाउनु पर्नेमा जोड दिए । आयोजना बनाउनका लागि स्थानीय तह, प्रदेश तह र संघीय तहसम्मले आयोजनाको काम तत्काल सुरु गराउनका लागि पहल गर्ने बताए ।

प्रदेशसभा सांसद पशुपति चौलागाईंले प्रसारणलाइन र सडकजस्ता पूर्वाधार भएको आयोजना भएकाले यसलाई अब ढिला गर्न नहुने बताए । तामाकोसी तेस्रो आयोजनाको प्रस्तावित विद्युत् गृह निर्माणाधिन न्यू खिम्ती सबस्टेसनभन्दा ३ किलोमिटरको दूरीमा छ । न्यू खिम्ती सबस्टेसन देवीटारबाट खिम्ती ढल्केबर २२० केभी प्रसारणलाइन एक वर्ष अघिदेखि चार्ज भइसकेको छ भने खिम्ती-बाह्रबिसे-काठमाडौं ४०० केभीको प्रसारणलाइन निर्माण सुरु हुने तयारी छ ।

अर्का प्रदेशसभा सदस्य विशाल खड्काले ६५० मेगावाट क्षमतामा डीपीआर भइसकेको आयोजना क्षमता नघटाई जसले बनाउँछ उसैलाई दिएर भएपछि आयोजनाको काम चाँडै सुरु गराउन आफूहरूले विभागीय मन्त्रालयमा माग गरेको जानकारी दिए । स्थानीयस्तरबाट आयोजनाको काम रोक्ने र अवरोध गर्नेभन्दा पनि अब आयोजनामैत्री हुन आग्रह गरे ।

आयोजना सरोकार समिति संयोजक शिवप्रसाद भण्डारीले आयोजनाको काम विभिन्न बहानामा ढिला गर्न लागेकाले नागरिकस्तरबाट जनदबाब र समन्वय गर्न सरोकार समिति गठन गरेको बताए । सरोकार समिति आयोजनामैत्री र लगानी मैत्री हुने बताए । आयोजनाको कामका लागि आवश्यक पर्दा जुनसुकै सरकारसँग हारगुहार र समन्वय गर्ने

बताए ।

-दिलबहादुर केसी

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०२/१५

विद्युत प्रसारण लाइन प्रभावितलाई जलविद्युतको सेयर

सरकारले प्रसारण लाइनबाट प्रभावितहरूलाई जलविद्युत आयोजनामा सेयर दिने भएको छ । प्रसारण लाइनको राइट अफ वे (प्रसारण लाइन मुनी पर्ने जग्गा) विवादका कारण अहिले निर्माणाधिन अधिकांश प्रसारण लाइन प्रभावित बनेका छन् ।अहिले प्रसारण लाइन तलको जग्गालाई कूल मूल्यांकनको १० प्रतिशत मात्रै क्षतिपूर्ति दिने व्यवस्था छ । जसका कारण अधिकांश जग्गाधनी आफ्नो जग्गामाथिबाट प्रसारण लाइन निर्माण गर्न मान्दैनन् ।

प्रसारण लाइन तलको जग्गा बैंकले धितो नराख्ने तथा घर बनाउन नमिल्ने भएकाले प्रभावितहरूले आयोजनामा अवरोध गरिरहेका छन् ।

श्रोत: अमियान, २०७४/०२/१५

बजेट २०७५ : उर्जामा ८३ अर्ब ८९ करोड, २०७५-८५ उर्जा दशक

सरकारले वर्ष २०७५-८५ लाई उर्जा दशकको रूपमा लिई उर्जाका परियोजनाहरू अगाडि बढाउने भएको छ । उर्जा क्षेत्रका लागि आगामी आर्थिक वर्षमा रू. ८३ अर्ब ८९ करोड बजेट विनियोजन गरिएको अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडाले बताएका छन् । यस्तै ग्रामीण विद्युतीकरणका लागि रू. ५ अर्ब विनियोजन गरिएको उनको भनाइ छ । बुढीगण्डकी आयोजनाको मुआब्जा वितरण गरी आयोजना निर्माण अघि बढाउने भन्दै उनले सर्वसाधारणको लगानीमा ३ हजार मेगावाटको आकर्षक योजना शुरु गरिने बताए । राष्ट्र सेवक र विदेशमा रहेका नेपालीको लगानीमा विजुली आयोजना बनाइने उनको भनाइ छ ।

विद्युत नियमन आयोग गठन गरिने उनले बताए । तराईमा २५ हजार घरमा गोबरग्यास प्लाण्टमा अनुदान दिइने व्यवस्था गरिएको छ ।

श्रोत: बिकास निउज, २०१४/०२/१५

सरकारले ४१ मेगावाटको संखुवाखोला आयोजना निर्माण गर्ने

सरकारले ४१ मेगावाट क्षमताको संखुवाखोला जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्ने भएको छ ।

संखुवासभा र भोजपुर जिल्लामा पर्ने यो आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको काम सुरु भएको छ ।

परामर्शदाता ईआरएमसी र हाइड्रो कन्सल्ट इन्जिनियरिङ लिमिटेड संयुक्त उपक्रमले आयोजना

वातावरणीय प्रभावको मूल्यांकन थालेको हो ।

भोजपुरको साल्पासिलिछो गाउँपालिकास्थित संखुवाखोलामा ६ मिटर अग्लो बाँध निर्माण गरी सोही

गाउँपालिकाको बुमलिङ गाउँ निजिक विद्युतगृह निर्माण प्रस्ताव गरिएको छ । आयोजनाबाट

संखुवासभाको सिलिचोड गाउँपालिका प्रभावित हुने छ ।

श्रोत: बिकास निउज, २०७४/०२/१५

९३ मेगावाटको शारादा-बबई जलासययुक्त आयोजना निर्माण हुदै, ईआईएको

काम सुरु

शारादा बबई जलासययुक्त आयोजनाको निर्माण हुने भएको छ । विद्युत विकास विभागले दाड र सल्यानमा पर्ने आयोजनाको जडित क्षमता ९३ मेगावाट छ ।

आयोजनाको काम अघि बढाउन विभागले वातावरण प्रभाव मूल्यांकन (ईआइए) को काम थालेको छ ।

आयोजनाको मुख्य संरचनाअन्तगत १२१ मिटर अग्लो रकफिल ड्याम बनाउने प्रस्ताव गरिएको छ ।

आयोजनाको मुख्य बाँध संरचना सल्यानको कालिमाटी गाउँपालिकामा र विद्युतगृह संरचना दाडको ववइ गाउँपालिकामा पर्नेछ । आयोजनाका लागि ८४१ हेक्टर जमिन आवश्यक पर्ने छ ।

श्रोत: बिकास निउज, २०७४/०२/१५

कुलमानले आयोजना प्रमुखलाई भने : काठमाडौं कार्यालय बन्द गर्नुस नभए कारबाही हुनेछ

निर्माणधिन जलविद्युत र प्रसारणलाइन आयोजनाका काठमाडौंमा रहेको कार्यालय बन्द गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निर्देशन दिएको छ ।

प्रमुख काठमाडौंमा बस्ने र आयोजनामा काम नहुने भएपछि प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले एक महिनाभित्र राजधानीमा रहेका सबै साइट कार्यालय बन्द गर्न निर्देशन दिएका हुन् । उनले सबै प्रमुखलाई आयोजनास्थलमा जान निर्देशन दिएका छन् ।

एक महिनाभित्र साइट कार्यालय बन्द नभए कडा कारवाही गर्ने चेतावनी घिसिङले दिएका छन् । अधिकांश अयोजना प्रमुखलगायतका कर्मचारी साइट कार्यालय खडा गरेर काठमाडौंमा बसी भक्ता लिने गरेका थिए ।

श्रोत: बिकास निउज, २०१४/०२/१५

३ हजार मेगावाट आयोजनामा जनताको सेयर लगानीमा बनाइने

रकारले ३ हजार मेगावाट क्षमताका जलविद्युत आयोजना जनताको सेयर लगानीमा बनाउने भएको छ ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७४/०२/१६

७५० मेगावाटको पश्चिम सेती आन्तरिक स्रोतबाट

राजु बास्कोटा

७५० मेगावाटको पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजनालाई सरकार आफैले आन्तरिक स्रोतबाट बनाउने घोषणा गरेको छ। यो जलविद्युत् आयोजना नेपाल भित्रकै स्रोत परिचालन गर्ने गरी निर्माण आगामी वर्षबाटै निर्माण सुरु गर्ने भएको छ। ५२ वर्ष अगाडि नै अध्ययन भएको १० हजार आठ सय मेगावाटको चिसापानी कर्णाली बहुउद्देश्यीय आयोजनाको निर्माण अगाडि बढाउन प्रारम्भिक कार्य थालिने बजेटमा उल्लेख छ। दक्षिण एसियाकै क्षेत्रीय र बहुउद्देश्यीय परियोजनाका रूपमा अघि बढाइने भनिएको यो परियोजनाको निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाउने घोषणा बजेटले गरेको छ।

तीन वर्ष भित्र सबै नेपालीको घरमा आधुनिक ऊर्जा र पाँच वर्ष भित्र सबै घरपरिवारलाई माग बमोजिमको विद्युत् उपलब्ध गराइने भएको छ। यसका लागि जलविद्युत् र सबै प्रकारका नवीकरणीय ऊर्जाको विकास तथा विस्तारमा जोड दिइने उल्लेख छ। २०७५ देखि २०८५ सम्मको अवधिलाई ऊर्जा दशक मनाइने भएको छ।

सम्भाव्य प्रत्येक प्रदेशमा कम्तीमा एक बहुउद्देश्यीय जलविद्युत् आयोजना सञ्चालन गरिनेछ। यसका निम्ति तमोर, कन्काई, उत्तरगंगा, नौमुरे, सुनकोसी दोस्रो र तेस्रो, कालिगण्डकी तथा नलगाढको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गरी निर्माण कार्य अघि बढाइने उल्लेख छ। स्वादेशीलागनीमा बनाउने प्रक्रिया अगाडि बढेको बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजनाको मुआवजा वितरण सम्पन्न गरी निर्माण प्रक्रिया अघि बढाइनेछ।

राष्ट्र सेवक कर्मचारीलगायत स्वदेश र वैदेशिक रोजगारीमा संलग्न सबै श्रमिकको लगानीमा उपयुक्त प्रकारको जलविद्युत् आयोजना अघि बढाइनेछ। विद्युत् उत्पादनमा सम्मिश्रित वित्तीय स्रोत परिचालन गरिनेछ। सर्वसाधारण जनताको लगानीमा तीन हजार मेगावाटसम्मको आकर्षक जलविद्युत् आयोजना निर्माण गरेर कार्यान्वयनमा ल्याइने उल्लेख छ।

निर्माण सम्पन्न हुने विद्युत् आयोजनाको जलविद्युत् प्रसारण लाइनमार्फत राष्ट्रिय ग्रिड प्रणालीमा आवद्ध गर्न आवश्यक रकम सरकारले व्यहोर्ने भएको छ। बुटवल-गोरखपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन थालनी गरिनेछ। अन्य निर्माणाधीन प्रसारण लाइनको पनि निर्माण सम्पन्न गरिनेछ।

लम्की-बरेली, दुहवी-पूर्णिया र कोहलपुर-लखनउ प्रसारण लाइनको डीपीआर सुरु गरिनेछ। आगामी पाँच वर्षभित्र नेपाल चीन जोड्ने गल्छी-रसुवागढी-केरुङ प्रसारण लाइन निर्माण सम्पन्न गरिने उल्लेख छ। पूर्व-पश्चिम राजमार्ग र मध्य पहाडी पुष्पलाल लोकमार्गको समानान्तरमा र नदी वेसिनका आधारमा उत्तर दक्षिण प्रसारण लाइन निर्माण गरिनेछ।

निजी लगानीकर्तालाई प्रसारण लाइनको विकासमा सहभागी गराउन निर्माण र हस्तान्तरण अवधारणामा आयोजनाको विकास गरिने उल्लेख छ। प्रसारण लाइनबाट प्रभावित घर परिवारलाई विद्युत् आयोजनामा लगानीको अवसर प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने पनि अर्थमन्त्रीले बजेटमा उल्लेख गरेका छन्।

विद्युत् नियमन आयोग गठन गरी विद्युत् खरिद सम्झौता र विद्युत् शुल्क निर्धारणलगायत कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ। आगामी वर्ष देशैभर स्मार्ट मिटर प्रणाली लागू गरिने पनि उल्लेख छ। वितरण प्रणालीलाई स्वचालित एवं आधुनिकीकरण गरी स्मार्ट ग्रिड प्रणालीका रूपमा विकास गरिनेछ। सबैलाई आधुनिक तथा नविकरणीय ऊर्जामा पहुँच पुऱ्याउन सबै सम्भाव्य स्थलमा जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जा एवं अन्य नवीकरणीय ऊर्जाको प्रविधिलाई प्रोत्साहन गरिने भएको छ। नेपाल सरकार, स्थानीय तह र समुदायको सहकार्यमा ग्रामीण विद्युतीकरणलाई तीव्रता दिन ५ अर्बको बजेट विनियोजन भएको छ।

आगामी आर्थिक वर्षमा तराई-मधेस तथा पहाडीक्षेत्रका सम्भाव्य स्थानका विपन्न २५ हजार घरपरिवारलाई गोबर ग्यास प्लान्ट जडानमा अनुदान दिन ५० करोड रुपैयाँ बजेट विनियोजन भएको छ। सहरी तथा व्यावसायिक वायोग्यास प्लान्ट जडानका लागि समेत अनुदानको व्यवस्था गरिएको छ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा सहकारी तथा सामुदायिक क्षेत्रबाट सञ्चालन हुने साना जलविद्युत् र नवीकरणीय ऊर्जा उत्पादनमा अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था भएको छ। सबै स्थानीय तहलाई वायु, सौर्य र फोहोरबाट ऊर्जा उत्पादन गर्न संघीय सरकारले सम्पूरक अनुदान दिने व्यवस्था गरिएको छ। समग्र ऊर्जा क्षेत्रको विकासका लागि ८३ अर्ब ८९ करोड ५२ लाख रुपैयाँको बजेट विनियोजन गरिएको छ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०२/१६

पश्चिम सेती स्वदेशी लगानीमा

बूढीगण्डकीको मोडालिटीबारे मौन

वर्षौंदेखिको अन्योल र किचलोपछि सरकारले ७५० मेगावाटको पश्चिम सेती आयोजना स्वदेशी लगानीमा बनाउने निर्णय गरेको छ । आगामी आर्थिक वर्षको बजेट घोषणा गर्दै अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले उक्त घोषणा गरेका हुन् । आयोजनाको निर्माण कार्यका लागि १ खर्ब ८० अर्ब रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान छ । मङ्गो लागत र कम प्रतिफल भन्दै पश्चिम सेती निर्माण जिम्मा पाएको चिनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजले आयोजना निर्माणमा ढिलाइ गर्दै आएको थियो । चिनियाँ कम्पनीलाई निर्माणको जिम्मा दिनुअघि अस्ट्रेलियन कम्पनी स्मेकले १५ वर्षसम्म आयोजनाको काम नगरी ओगटेर बसेको थियो ।

सरकारले बजेटमार्फत सरकारी कर्मचारी र स्वदेशमा कार्यरत श्रमिकको लगानीमा विद्युत् आयोजना अघि बढाउने योजना पनि अघि सारेको छ । यस्तै सर्वसाधारणको लगानीमा ३ हजार मेगावाटसम्मको आकर्षक विद्युत् आयोजना पनि अघि बढाउने सरकारले घोषणा गरेको छ ।

चिनियाँ श्री गर्जेजको सहायक कम्पनी सीडब्लूई इन्भेस्टमेन्ट कर्पोरसन र लगानी बोर्डबीच ०६८ मै आयोजना निर्माणका लागि समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको थियो । श्री गर्जेज र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले संयुक्त लगानीमा आयोजनाको निर्माण कार्य गर्नेबारे अघिल्लो वर्ष नै सम्झौतासमेत भइसकेको छ । आयोजनामा श्री गर्जेजको ७५ प्रतिशत र प्राधिकरणको २५ प्रतिशत शेयर रहने सम्झौतामा उल्लेख छ । दुवैको लगानीमा संयुक्त कम्पनी स्थापना गरी आयोजना अघि बढाउने समझदारी भएको हो । तर, सरकारले बजेटमार्फत आयोजना निर्माणको लाइसेन्स स्वतः खारेज गरेको छ ।

श्री गर्जेजले विद्युत् खरिद दर बढाउनुपर्ने, १० वर्षभन्दा बढी समय डलरको भाउमा विद्युत् बिक्री सुविधा हुनुपर्ने, १७ प्रतिशत नाफा निश्चित गरिदिनुपर्ने र हालसम्म गरेको लगानी पुँजीकरण गर्नुपर्नेलगायतका माग गर्दै निर्माण कार्यमा ढिलाइ गर्दै आएको थियो ।

श्री गर्जेजका प्रतिनिधिले प्राधिकरण र लगानी बोर्डसँग समेत आयोजना निर्माण सुरु गर्न आफ्नो सर्त पूरा हुनुपर्ने अडान राख्दै आएको थियो ।

प्राधिकरणले जलाशययुक्त आयोजनाको विद्युत् हिउँदमा १२ रुपैयाँ ४० पैसा र वर्षामा ७ रुपैयाँ १० पैसामा किन्ने दर निर्धारण गरिसकेको छ । यो मूल्यमा विद्युत् बिक्री गर्दा आयोजना नाफामा नजाने निष्कर्ष श्री गर्जेजको थियो । विद्युत् खरिदको वर्तमान निर्देशिकामा जलविद्युत् आयोजनाले विदेशी लगानी नतिरुन्जेल वा १० वर्षसम्म जुन चाँडै हुन्छ त्यही बेलासम्म मात्रै डलरको भाउमा विद्युत् खरिद गर्न मिल्ने व्यवस्था छ । यही विवादका कारण वर्षौंदेखि चर्चामा रहेको पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना अघि बढाउन सकेको थिएन ।

सरकारले बजेटमार्फत 'एक प्रदेश, एक ठूला बहुदेशीय जलविद्युत्' आयोजना पनि निर्माण गर्ने योजना अघि

सारेको छ । ऊर्जा मन्त्रालयले तयार पारेको श्वेतपत्रमा पश्चिम सेतीलाई ७ नम्बर प्रदेशको सम्भावित ठूलो आयोजनाका रूपमा अघि सारेको थियो ।

बैतडी, बझाङ, डडेल्धुरा र डोटीलाई छुने यो आयोजनाले वार्षिक २ अर्ब ८० करोड युनिट विद्युत् उत्पादन गर्ने अनुमान छ । आयोजना निर्माणका लागि सरकारले ०५४ मा अस्ट्रेलियाली कम्पनी स्मेकलाई जिम्मा दिएको थियो । तर, पटकपटक म्याद थप्दा पनि कम्पनीले आर्थिक स्रोत जुटाउन नसकेपछि ०६८ साउनमा सम्झौता खारेज भएको थियो । सोही वर्ष आयोजना निर्माणको जिम्मा श्री गर्जेजलाई दिने निर्णय भएको थियो । श्री गर्जेजले ०६८ मा गरेको सम्झौतामा आयोजना सन् २०१४ देखि निर्माण सुरु गरी २०१९ को डिसेम्बरमा पूरा गरिसक्ने उल्लेख छ ।

बूढीगण्डकी निर्माण मोडालिटीबारे मौन

सरकारले बजेटमार्फत बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजना प्रभावितहरूलाई मुआब्जा वितरण सिध्याएर निर्माणमा जाने भने पनि त्यसको मोडालिटीबारे केही उल्लेख गरेको छैन । केही वर्षयता बूढीगण्डकी आयोजनाको मुआब्जाका लागि रकम विनियोजिन गर्दै आएको छ । यो वर्षको बजेटमा पनि अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले आयोजना प्रभावितहरूलाई मुआब्जा वितरण गरी निर्माण प्रक्रिया सुरु गर्ने उल्लेख गरेका छन् । बूढीगण्डकी निर्माण मोडालिटीबारे बजेटमा उल्लेख छैन ।

यसअघि चिनियाँ कम्पनीलाई बिनाप्रतिस्पर्धा निर्माण अनुमति दिइएको बूढीगण्डकी आयोजना अघिल्लो सरकारको पालामा स्वदेशी स्रोत र सीपमा निर्माण गर्ने निर्णय गरिएको थियो । १२ सय मेगावाटको बूढीगण्डकीको लागत महँगो भए पनि अहिले निर्माणका लागि तयारी हालतमा रहेको आयोजना मानिन्छ । आयोजना पूरा गर्न २ खर्ब ८३ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने अनुमान छ ।

फ्रान्सेली कम्पनी टयाक्टेबेलले आयोजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) तयार पारिसकेको छ । डीपीआर तयार पार्न सरकारले २ अर्ब खर्चको थियो ।

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको पहिलो कार्यकालमा बूढीगण्डकी आयोजना स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्ने निर्णय भएको थियो । ओली सरकारले नै स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्नका लागि आर्थिक स्रोत जुटाउन भन्सार विन्दुमा नै पेट्रोलियम पदार्थमा प्रतिलिटर ५ रुपैयाँ कर उठाउने निर्णय गरेको थियो । सरकारले बजेटमार्फत निर्णय गरेपछि २०७३ जेठ १६ देखि भन्सार विन्दुबाटै पेट्रोलियम पदार्थको कर उठाउन थालिएको हो ।

श्रोत: आर्थिक दैनिक, २०१४/०२/१६

पाँच वर्षमा सबै नेपालीलाई मागेजति बिजुली

सरकारले पाँच वर्षमा सबै नेपालीलाई मागेजति बिजुली दिने भएको छ । त्यसको लागि सरकारले जलविद्युत् र सबै प्रकारका नवीकरणीय ऊर्जाको विकास तथा विस्तारमा जोड दिएको छ । तीन वर्षमा सबै नेपालीको घरमा बिजुली पुऱ्याउने भएको छ । २०७५ देखि २०८५ सम्मको एक दशकलाई ऊर्जा दशक मनाउने भएको छ ।

सरकारले ठूला र बहुउद्देश्यीय जलविद्युत् आयोजनाहरू तमोर, कन्काई, उत्तर गंगा, नौमुरे, सुनकोशी दोस्रो र तेस्रो, कालीगण्डकी तथा नलगाढको निर्माण अगाडि बढाउने घोषणा गरेको छ । बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण पनि अगाडि बढाउने घोषणा बजेटमा गरिएको छ । पश्चिम सेती जलाशययुक्त आयोजनालाई नेपालभिन्नकै स्रोत परिचालन गरी निर्माण सुरु गर्ने घोषणा सरकारले गरेको छ भने चिसापानी कर्णाली बहुउद्देश्यीय आयोजना निर्माण पनि अगाडि बढाउने बजेटमा उल्लेख गरिएको छ । सरकारले पाँच वर्षभित्रै नेपालको गल्छी, रसुवागढीदेखि चीनको केरुङ्गसम्मको प्रसारणलाइन निर्माणसम्पन्न गर्ने घोषणा गरेको छ भने नेपालको बुटवलदेखि भारतको गोरखपुरसम्मको प्रसारणलाइन पनि बनाउने भएको छ । ऊर्जाको समग्र विकासको लागि एक वर्षमै ८३ अर्ब ८९ करोड ५२ लाख बजेट खर्च गर्ने योजना सरकारले बनाएको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०२/१६

२०८५ सम्म ऊर्जा दशक

सरकारले ०७५ देखि ०८५ सम्मलाई ऊर्जा विकास दशकका रूपमा मनाउने भएको छ । यो अवधिलाई आयोजना कार्यान्वयनमा जोड दिइने अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाद्वारा मंगलबार सार्वजनिक बजेट भाषणमा उल्लेख छ । बजेटमार्फत आगामी ३ वर्षमा सबै घरमा आधुनिक ऊर्जा र ५ वर्षमा मागेजति ऊर्जा उपलब्ध गराउने सरकारले घोषणा गरेको छ ।

सरकारले केही दिनअघि सार्वजनिक गरेको नीति तथा कार्यक्रममा भने ३ वर्षमा ३ हजार मेगावाट, ५ वर्षमा ५ हजार मेगावाट र १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट उत्पादनको महत्वाकांक्षी लक्ष्य सार्वजनिक गरेको थियो । ठूला आयोजनाहरू निर्माण चरणमा तत्काल गए मात्र सरकारको यो महत्वाकांक्षी लक्ष्य पूरा हुनेछ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/०२/१६

बजेटमा विभिन्न क्षेत्रका व्यक्तिको धारणा

ऊर्जा क्षेत्रमा सकारात्मक सन्देश

शैलेन्द्र गुरागाईं

अध्यक्ष, स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इप्पान)

क्रान्तिकारी देखिएको सरकारको नीति तथा कार्यक्रमका केही कुराहरू बजेटमा आएका छन् । हामीले भन्दै आएको निर्माण तथा हस्तान्तरण (बीटी) मोडलमा प्रसारण लाइनको निर्माणमा निजीक्षेत्रको सहभागिताको विषय बजेटमा परेको छ । त्यस्तै स्थानीय तहको सहभागितामा साना जलविद्युत् तथा नवीकरणीय ऊर्जा उत्पादन गर्न अनुदानको घोषणा प्रशंसनीय छ । पोष्टेड रेट लागु गर्नुपर्ने, भ्याट छूटबापतको रकम उपलब्ध गराउनुपर्ने, ऊर्जामा बैङ्कको लगानीको प्रतिशत बढाउने तथा ब्याजदर घटाउनेलगायत १० बुँदामा इप्पानले दिएका सुझाव बजेट वक्तव्यमा परेका छैनन् । तर पनि विस्तृत बजेटमा आएको हुनसक्ने आशा छ । लक्ष्यमा पुग्न केके गर्ने भन्ने आएन र पनि यति मात्रै हेर्दा बजेट नराम्रो छैन ।

श्रोत: अमियान, २०७४/०२/१६

२०७५-२०८५ 'ऊर्जा दशक' : ८४ अर्बको ऊर्जा बजेट, अधिकांश विषय पुरानै

काठमाडौं । आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को बजेटमा ऊर्जाक्षेत्रका लागि रू. ८३ अर्ब ८९ करोड ५२ लाख विनियोजन भएको छ । ३ वर्षभित्र सबै नेपालीलाई आधुनिक ऊर्जा र ५ वर्षभित्र मागबमोजिमको विद्युत् उपलब्ध गराउने उद्देश्य बजेटमा प्रस्तुत छ । २०७५-२०८५ साललाई 'ऊर्जा दशक'का रूपमा लिई योजना कार्यान्वयन गर्ने अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडाले मङ्गलवार सङ्घीय-संसद्मा पेश गरेको बजेटमा उल्लेख गरिएको छ ।

बजेटले यसअघि विभिन्न समयमा ऊर्जा मन्त्रालय, नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलगायत निकायले गर्ने भनिएका कुराहरूमै जोड दिएको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनको श्वेतपत्रमै रहेको बुटवल-गोरखपुर दोस्रोका साथै अन्य अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण, उच्च क्षमताका आन्तरिक तथा चीनसँगको गल्छी-रसुवागढी-केरुङ अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन विस्तारको कुरा बजेटमा आएको छ । मन्त्रालय तथा प्राधिकरणको योजनामा रहेका स्मार्ट मिटर र स्मार्ट ग्रीडलाई बजेटले थप बल दिएको छ ।

निजीक्षेत्रले उठाउँदै आएको प्रसारण लाइन निर्माणमा निजीक्षेत्रको सहभागिता, ऊर्जा विकासमा स्वदेशी लगानीको विविध उपायको खोजीजस्ता कुरा पनि समेटिएको छ । ठूला आयोजनाहरू, बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजनाको मुआब्जा वितरण, पश्चिमसेती जलविद्युत् आयोजना नेपाली स्रोतमै निर्माण तथा कर्णाली चिसापानीको प्रारम्भिक कार्य प्रारम्भजस्ता योजना बजेटमा छन् । तर, यसका लागि पूँजीको पर्याप्त बन्दोबस्तका सवालमा भने बजेट मौन छ ।

देश सङ्घीय संरचनामा गएको सन्दर्भमा प्रत्येक प्रदेशमा कम्तीमा एक बहुद्देशीय जलविद्युत् आयोजना निर्माणको विषय उठाइएको छ ।

त्यस्तै विद्युत् उत्पादनदेखि विद्युतीकरणसम्ममा स्थानीय तहदेखि समुदायसमेतको संलग्नताको अवसर बजेटले व्यक्त गरेको छ । ग्रामीण क्षेत्रका विपन्न २५ हजार घरपरिवारका लागि गोबरग्यास प्लाण्ट जडानमा रू. ५० करोड विनियोजन गरिएको छ । त्यस्तै शहरी क्षेत्रका लागि व्यावसायिक बायोग्यास उत्पादनमा अनुदानको व्यवस्था गर्दै भान्सामा खपत हुने इन्धनको आयात घटाउने प्रयत्न अर्थमन्त्री डा. खतिवडाले गरेका छन् ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/०२/१६

बूढीगण्डकीलाई अब टेबल टेनिसको बलजस्तो बनाउँदैनौँ : अर्थ मन्त्री खतिवडा

अर्थ मन्त्री युवराज खतिवडाले १२ सय मेगावाटको बूढीगण्डकी जलाशय जलविद्युत आयोजनालाई टेबल टेनिसको बलजस्तो नबनाउने बताएका छन् । आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को बजेटपछि बुधबार अर्थ मन्त्रालयमा आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा उनले यस्तो बताएका हुन् । अहिले आयोजना निर्माणको मोडालिटीबारे छलफल भइरहेको मन्त्री खतिवडाले बताए । ‘बूढीगण्डकीलाई टेबल टेनिसको व्याटले हानेको बलजस्तो कहिले यता कहिले उता पार्ने पक्षमा हामी छैनौँ,’ उनले भने, ‘ब्याटिङ अब बन्द हुनुपर्छ भन्ने हाम्रो सोच हो ।’ अघिल्लो सरकारले चिनियाँ कम्पनीबाट आयोजना फर्काएर स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्ने घोषणा गरेको थियो । आगामी आर्थिक वर्षमा बूढीगण्डकीको मुआब्जा वितरण सम्पन्न गरेर आयोजना अघि बढाउन १८ अर्ब रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरिएको छ । जलाशय आयोजना निर्माण गर्न सहज नरहेको खतिवडाले बताए । सम्पूर्ण अध्ययन सकेर कार्यान्वयनमा जाने तयारी अवस्थामा रहेको पश्चिम सेती आन्तरिक लगानीमा निर्माण गर्ने दोहोर्याए । मंगलबार प्रस्तुत गरिएको बजेट, नीति तथा कार्यक्रममा पनि आयोजना अन्तरिक लगानीमा निर्माण गर्ने घोषणा गरिएको थियो । लामो समय प्रतीक्षा गर्दा पनि अघि बढ्न नसकेपछि आयोजना आन्तरिक लगानीमा बनाउनुपर्ने बाध्यता देखिएको उनको भनाइ छ ।

श्रोत: बिकास निउज, २०७४/०२/१६

तल्लो मोदीमा वम भेटियो, दोषि पत्तालगाई कारबाही गर्न महासंघको माग

पर्वत जिल्लाको पार्दीस्थित तल्लो मोदी हाइड्रो पावर परियोजनामा हिजो विहान (मंगलबार) अज्ञात समूहद्वारा बम राखिएको घटनाप्रति नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ ।

विकास निर्माण परियोजनालाई लक्षित गरी गरिएका त्यस्ता कार्यको महासंघले विरोध गरेको बताएको छ । सरकारले उर्जा विकासलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेर अगाडी बढीरहेको अवस्थामा यस्ता घटना हुनु दुःखद भएको महासंघको ठहर छ ।

मुलुकनै विकासको मार्गमा अगाडी बढ्न अग्रसर भैरहेको अवस्थामा भएका यस्ता घटनाप्रति सरकारको ध्यानाकर्षण गराउदै त्यस्ता कार्यमा संलग्नहरुको खोजी गरी कानुनको दायरामा ल्याउन महासंघले माग गरेको छ ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७४/०२/१६

हाइड्रोपावरको ताला ११ दिनपछि खुल्यो

ल्लो सोलु हाइड्रोपावरको फिल्ड कार्यालयमा लागेको ताला ११ दिनपछि मंगलबार खुलेको छ । आयोजनाले पार्टीको नाममा शेयर जारी गरेको भन्दै स्थानीय प्रभावितले गत जेठ ६ गते फिल्ड कार्यालयमा ताला लगाएका थिए । आयोजना र स्थानीय प्रभावितबीच विभिन्न विषयमा सहमति भएसँगै ताला खोलिएको सोलुदूधकुण्ड नगरपालिका-२ का वडाध्यक्ष मिङ्मार शेर्पाले जानकारी दिनुभयो ।

जिल्लाका तीन ठूला पार्टीको नाममा रु छ करोडको शेयर जारी गरेको भन्दै जनप्रतिनिधिसहितको टोलीले विरोधसहित स्थानीयको नाममा शेयर जारी गर्नुपर्ने एकसुत्रीय माग राख्दै ताला लगाएको थियो ।

आयोजनाले कुनै पनि पार्टीको नाममा शेयर जारी नगरेको भन्दै मंगलबार भएको सहमतिअनुसार अब जारी हुने शेयर जनताको नाममा हुने सहमति पत्रमा उल्लेख गरिएको छ ।

यस्तै, आयोजनाले अतिप्रभावित र प्रत्यक्ष प्रभावितकालागि संस्थापक शेयरबापत चार लाख कित्ता शेयर वितरण गर्ने, साधारण शेयरसमेत सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकालाई नियमअनुसार वितरणका लागि नियामक निकायसमक्ष पहल गर्ने सहमतिपत्रमा दुवै पक्षले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकाका प्रमुख नाम्गेल जाङ्बु शेर्पा तथा विभिन्न वडाका वडाध्यक्षसहितको उपस्थितिमा गरिएको सहमति पत्रमा प्रभावितका तर्फबाट वडा नम्बर २ का वडाध्यक्ष मिङ्मार शेर्पा र वडा नम्बर ४ का वडाध्यक्ष दावागेलु पाख्रिनले हस्ताक्षर गर्नुभएको छ भने आयोजनाका तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत शशीसागर राजभण्डारीले हस्ताक्षर गर्नुभएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/०२/१६

‘ऊर्जामा बजेटको पहाड, निजी क्षेत्रका जलविद्युत उत्पादक उपेक्षित’

सरकारले मंगलबार आर्थिक वर्ष २०७५/७६ का लागि १३ खर्ब १५ अर्ब १६ करोड १७ लाख रुपैयाँको बजेट ल्यायो । ऊर्जा, जलविद्युत तथा पूर्वाधार विकासमा पर्याप्त बजेट राखिएको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयमा झन्डै १ खर्ब ७ अर्ब रुपैयाँ विनियोजन गरिएको छ । ऊर्जा विकासमा मात्र ८३ अर्ब ८९ करोड रुपैयाँ छ । तर, विद्युत विकासमा निजी क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्न सरकारले जम्मा १४ लाख रुपैयाँ छुट्ट्याएको छ । उच्च प्राथमिकताका साथ अंकमा बजेट बढनुलाई निजी क्षेत्रले सकारात्मक टिप्पणी गरेका छन् । तर, सरकारको एउटा पाटोको रूपमा सहयोगी बनेको निजी क्षेत्रलाई विद्युत विकासमा प्रोत्साहन नगरिएको गुनासो छ । १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वा ऊर्जा दशक घोषणा कार्यान्वयनमा महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको निजी क्षेत्रलाई उपेक्षा गरिएको पनि टिप्पणी छ । यही सन्दर्भमा ऊर्जा खबरले केही उत्पादकको मत समेट्ने प्रयास गरेको छ । ऊर्जामा निजी क्षेत्रलाई उपेक्षा गरियो शैलेन्द्र गुरागाईं, अध्यक्ष, स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान) राजनीतिक दलका चुनावी घोषणापत्र र राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले प्रस्तुत गरेको नीति तथा कार्यक्रम क्रान्तिकारी थियो । तर, आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को बजेट तथा अघि सारिएका कार्यक्रमबीच तालमेल नमिलेको देखिन्छ । प्रत्येक प्रदेशमा एउटा मेगा ‘प्रोजेक्ट’ निर्माण गर्ने योजना सकारात्मक हो । तर, नीतिबिनाको योजना घोषणा जस्तो मात्रै भएको छ । मेगा आयोजना निर्माण गर्न कस्तो नीति हुने र कसरी पुँजी निर्माण गर्ने भन्ने आधार छैन । निजी क्षेत्रको हकमा प्रसारण लाइन निर्माण गर्न दिने विषय समेटिएको छ । करिब ८४ अर्ब रुपैयाँको बजेट ऊर्जा क्षेत्रको विकासका लागि विनियोजन गरिएको छ । तर, यसको कार्यान्वयन चुनौतीपूर्ण छ । बजेट राम्रो वा नराम्रो भन्ने कार्यान्वयनको परिणामले देखाउँछ । सरकारले निजी क्षेत्रबारे केही बोलेन खड्गबहादुर विष्ट, निवर्तमान अध्यक्ष, इपान ऊर्जा विकासमा पर्याप्त बजेट विनियोजन गरिएको छ । यसो हुँदा बजेटले ऊर्जा क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखेको देखिन्छ । झट्ट हेर्दा बजेट महत्त्वकांक्षी छ । ऊर्जा विकासलाई उत्साहित बनाए पनि कार्यान्वयनकै चुनौती छ । पश्चिम सेती, बूढीगण्डकी जस्ता जाशलय आयोजना आन्तरिक स्रोतबाट बनाउने कुरा सकारात्मक हो । तर, धेरै लगानी आवश्यक पर्ने आयोजनामा कसरी लगानी जुट्छ भन्ने स्पष्ट छैन । बजेटमै सबै कुरा राख्न सम्भव नभएकाले प्रभावितलाई मुआब्जा दिने, कम्पनी खोल्ने प्रक्रिया सरकारले अघि बढाउला । देशलाई ऊर्जामा आत्मनिर्भर बनाउन पश्चिम सेती र बूढीगण्डकी आयोजना बनाउने पर्छ । निजी क्षेत्रलाई सम्बोधन हुने गरी कुनै वाक्य अर्थ मन्त्रीको बजेट भाषणमा सुनिएन । अघिल्ला वर्षमा भएका प्रतिबद्धता कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्छ । विद्युत उत्पादकका समस्या उस्तै रहे सुवर्णदास श्रेष्ठ, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, सानिमा माई हाइड्रो पावर कम्पनी बजेटले ठूला प्रसारण लाइन आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखेको छ । यस क्षेत्रमा विनियोजित बजेटले निजी क्षेत्रका जलविद्युत आयोजनाको विद्युत खेर जाँदैन भन्ने हो । र, गुणस्तरीय पनि हुन्छ । अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन अघि बढाउने पक्ष पनि सकारात्मक छ । यसले हामीलाई दुवै छिमेकी देशसँग विद्युत प्रवाह गर्न टेवा पुग्नेछ । निजी क्षेत्रलाई बजेटले छुन सकेन । विगतका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएर कार्यान्वयनमा लैजाने गरी सम्बोधन होस् भन्ने निजी क्षेत्रको धारणा थियो । यो भएन । बजेटले घोषणा गरेको ‘ऊर्जा दशक’ को लक्ष्य पूरा गर्न निजी क्षेत्रको भूमिका महत्त्वपूर्ण हुन्छ । लगानीको प्रतिफल सुरक्षित हुने गरी विद्युत खरिद दर बढाउने, वन तथा वातावरण मन्त्रालयको स्वीकृतिमा हुने ढिलाई सम्बोधन हुने अपेक्षा थियो । यो पनि प्राथमिकतामा परेन । यद्यपि, ऊर्जा विकास उच्च प्राथमिकतामा छ । शीर्षकअनुसार बजेट खर्च गर्ने काम चुनौतीपूर्ण छ । विगतमा बजेट फ्रिज भएको इतिहास छ । यसैले खर्च क्षमता

बढाएर ऊर्जा विकासको लक्ष्य हासिल गर्न जोड दिनुपर्छ । निजी क्षेत्रलाई निराश बनाइयो ज्ञानेन्द्रलाल प्रधान , कोषाध्यक्ष, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ विगतको तुलनामा बजेट धेरै व्यवहारिक आएको छ । ऊर्जा विकास उच्च प्राथमिकतामा छ । तर, यो क्षेत्रका समस्या समाधान गर्नेदेखि लगानी भित्र्याउनेबारे केही सम्बोधन भएन । ऊर्जा दशक, हरेक प्रदेशमा मेगा प्रोजेक्ट, लगानी प्रवर्द्धन निजी क्षेत्रले उठाएका विषय हुन् । यद्यपि, यी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न कसरी लगानी ल्याउने भन्ने देखिएन । हरेक प्रदेशमा एक-एक ठूला आयोजना बन्ने आधार भए रोजगारी सिर्जना हुन्थ्यो । पश्चिम सेती, बूढीगण्डकी निर्माण गर्ने भनिएको छ । तर, कुन मोडलमा जाने वा कसरी निर्माण गर्ने भन्ने आएन । यता निजी क्षेत्रलाई कसरी प्रोत्साहन गर्दै विद्यमान समस्या समाधान गर्ने भन्ने उल्लेखै भएन । यसैले, ऊर्जामा निजी क्षेत्रलाई निराश बनाइयो ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१४/०२/१७

तल्लो मोदीबाट २० मेगावाट विद्युत प्रणालीमा थपिदै

२० मेगावाटको तल्लो मोदी जलविद्युत आयोजनाले आगामी साउनबाट विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने भएको छ । ९६ प्रतिशत निर्माण पूरा भएको आयोजनाको विद्युत राष्ट्रिय प्रणालीमा थपिन लागेको हो । पर्वतको मोदी खोलामा निर्माणाधीन आयोजनाको हाइड्रो तथा इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडानको काम अन्तिम चरणमा पुगेको सिनियर इन्जिनियर राजु खड्काले बताए । उनका अनुसार आयोजनाको सिभिल संरचना पूरा भएर हाइड्रो तथा इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडान धमाधम भइरहेको छ । बाँध र सुरुङ पूरा भएको आयोजनामा हाइड्रोमेकानिकल उपकरण जडानको काम ९० प्रतिशत सकिएको छ । जडान सकिएपछि असार तेस्रो साताबाट उपकरण परीक्षण सुरु हुने मोदी इनर्जी कम्पनीले जनाएको छ । उपकरण परीक्षण पूरा गरेर साउनबाट आयोजनाले विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने कम्पनीको दाबी छ । आयोजनाबाट एक वर्षअघि विद्युत उत्पादन गर्ने तालिका भए पनि सुरुङमा देखिएको समस्याले निर्माण अवधि लम्बिँदा विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने अवधि पनि एक वर्ष पछाडी धकेलिएको खड्काले बताए । आयोजनाबाट वार्षिक ११७.९९ गिगावाट घन्टा विद्युत उत्पादन हुनेछ । उत्पादित विद्युत ४.२ किलोमिटर दुरीमा पर्ने १३२ केभी मोदी सबस्टेसनमा लगेर जोडिने छ । २०६९ सालबाट निर्माण सुरु भएको आयोजना पूरा गर्न ४ अर्ब ६२ करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/०२/१७

प्राधिकरण सञ्चालक समितिले तनहुँ सेतीको पिपिए स्वीकृत गर्यो

नेपाल विद्युत प्राधिकरण सञ्चालक समिति बैठकले १ सय ४० मेगावाटको तनहुँ सेती (माथिल्लो सेती) जलाशय जलविद्युत आयोजनाको विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) स्वीकृत गरेको छ । बुधबारको सञ्चालक समिति बैठकले पिपिए स्वीकृत गर्ने निर्णय गरेको हो । प्राधिकरणले पहिलो पटक पहिलो जलाशय आयोजनाको पिपिए गर्ने निर्णय गरेको छ । आयोजनाका लागि हिउँदमा प्रतियुनिट १२.४० रुपैयाँ र बर्खामा प्रतियुनिट ६.०८ रुपैयाँ दर कायम भएको प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले बताए । बर्खामा बढी ऊर्जा उत्पादन हुने हुँदा खरिद दर कम भएको हो । सरकारले जलाशय आयोजनाको पिपिए हिउँदमा प्रतियुनिट १२.४० रुपैयाँ र बर्खामा प्रतियुनिट ७.१० रुपैयाँ निर्धारण गरेको छ । बर्खामा कूल ऊर्जा उत्पादन ५० प्रतिशत नाघ्न नहुने प्रावधान छ । तर, आयोजनाको बर्खाको ऊर्जा ६५ प्रतिशत कायम गरिएको छ । सञ्चालक समितिले स्वीकृत गरे पनि पिपिएमा अन्तिम हस्ताक्षर भने भएको छैन । ‘समितिले आधिकारिक निर्णय विद्युत व्यापार विभागमा पठाउँछ । र, तनहुँ हाइड्रो पावर लिमिटेडले ५ करोड रुपैयाँ बैंक ग्यारेन्टी बुझाउनुपर्छ,’ अधिकारीले भने, ‘यसपछि मात्र पिपिएमा हस्ताक्षर हुन्छ ।’

आयोजनाको प्रारम्भिक पिपिएमा गत बैशाख ७ गते नै हस्ताक्षर भएको थियो । जलाशय आयोजनाको विद्युत खरिद नीतिमा बर्खामा ५० प्रतिशतभन्दा बढी ऊर्जा उत्पादन हुनु हुँदैन । यसो भए तोकिएको दरमा पेनाल्टी लाग्छ । र दर घट्दै जान्छ । यस्त्र, हिउँदमा पनि ३५ प्रतिशत ऊर्जा पुग्नेपर्छ । पुगेन भने आयोजना स्वतः अर्धजलाशय श्रेणीमा झर्छ । र, त्यही अनुसार विद्युत दर कायम हुन्छ । आयोजनाले पिपिए गर्नुअघि नै उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको थियो । इनर्जी टेबल फाइनल गर्दा तनहुँ आयोजनाको हिउँदको ऊर्जा ३५ प्रतिशत पुगेको अधिकारीले बताए । तर, आयोजनाको प्रतिफल (रिटर्न अन इक्विटी) ८ देखि १० प्रतिशतमात्र छ । सेती नदीमा बर्खामा बढी लेदो (ढुंगा, माटो, बालुवा) बग्ने र यसको संरक्षण तथा रोकथाममा बढी खर्च गर्नुपर्ने हुँदा आयोजना पहिचानकै क्रममा प्रतिफल कम देखिएको थियो ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/१७

बूढीगण्डकी प्रतिस्पर्धाकै आधारमा बनाउँछौं : अर्थमन्त्री

अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडाले १२ सय मेगावाटको बूढीगण्डकी जलाशय जलविद्युत् आयोजना प्रतिस्पर्धाको आधारमै निर्माण गर्ने बताएका छन् ।

आर्थिक वर्ष ०७५/७६ को बजेटपछि बुधबार अर्थ मन्त्रालयमा आयोजित कार्यक्रममा उनले बूढीगण्डकी आयोजना प्रतिस्पर्धाको आधारमा बनाउने बताए । “टेबल टेनिजस्तो बूढीगण्डकी कहिले यता कहिले उता भइरहेको छ, यसबारे मोडालिटी बनाइरहेका छौं ।” उनले भने, “बूढीगण्डकी र अन्य ठूलाठूला आयोजना प्रतिस्पर्धामार्फत अघि बढाएर लगानीसमेत आकर्षण गर्छौं ।”

एक वर्षअघि चिनियाँ कम्पनीलाई बिनाप्रतिस्पर्धा दिइएको बूढीगण्डकी आयोजना ६ महिनाअघि तत्कालीन सरकारले त्यो समझदारी खारेज गरेर स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्ने निर्णय गरेको थियो । हालै ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले जारी गरेको स्वेतपत्रसहितको मार्गचित्रमा समेत खुल्ला प्रतिस्पर्धामार्फत आयोजना अघि बढाउने उल्लेख छ ।

कार्यक्रममा लामो समयदेखि पश्चिमसेती आयोजना अघि बढ्न नसकेको जानकारी दिँदै अब स्वदेशी लगानीमा निर्माण गरिने जानकारी दिए । उनले ठूला आयोजनाको निर्माणअघि बढाउनका लागि लगानी बोर्डको ऐन संशोधन गरेर सार्वजनिक निजी साझेदारी (पीपीपी) मोडेलमा अघि बढाउन लागिएको र जलविद्युत्, खानीलगायतका स्वीकृतिका लागि प्रक्रिया सहजीकरण गर्न एकद्वार प्रणाली लागू गरिने जानकारी दिए ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/१७

ऊर्जा दशकका लागि पौने दुई खर्ब

भीम गौतम

उत्पादन गर्ने निजी क्षेत्रलाई वेबास्ता गरेको आरोप

२०७५-०८५ लाई ऊर्जा दशक घोषणा गर्दै सरकारले यसका लागि १ अर्ब ८७ करोड रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरेको छ । ३ वर्षभित्र ३ हजार, ५ वर्षभित्र ५ हजार र १० वर्षभित्र १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित बजेट विनियोजन गरिएको हो । मंगलबार सार्वजनिक बजेटमा सरकारको तर्फबाट जलविद्युत् विकास दशकसम्बन्धी कार्ययोजनाका लागि १९ करोड ४५ लाख तथा अर्थ मन्त्रालयको ऋण तथा लगानीअन्तर्गत १ अर्ब ६७ करोड ३७ लाख विनियोजन गरिएको छ । २०७५-०८५ लाई ऊर्जा दशक घोषणा गर्दै सरकारले यसका लागि १ अर्ब ८७ करोड रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरेको छ । ३ वर्षभित्र ३ हजार, ५ वर्षभित्र ५ हजार र १० वर्षभित्र १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित बजेट विनियोजन गरिएको हो । मंगलबार सार्वजनिक बजेटमा सरकारको तर्फबाट जलविद्युत् विकास दशकसम्बन्धी कार्ययोजनाका लागि १९ करोड ४५ लाख तथा अर्थ मन्त्रालयको ऋण तथा लगानीअन्तर्गत १ अर्ब ६७ करोड ३७ लाख विनियोजन गरिएको छ । १५ हजार मेगावाट बराबरका आयोजना बनाउनका लागि कम्तीमा ३० खर्ब रुपैयाँ आवश्यक पर्छ, तर बजेटमा पुँजी कसरी जुटाउने भन्ने उल्लेख छैन । सरकारले १५ हजार मेगावाटमध्ये अधिकांश निजी क्षेत्रबाट उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखे पनि निजी क्षेत्रलाई नै बेवास्ता गरिएको आरोप सरोकारवालाको छ । “सरकारले १० वर्षभित्र उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेकोमध्ये अधिकांश निजी क्षेत्रबाटै उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको छ,” स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (ईस्पान) का उपाध्यक्ष कुमार पाण्डे भन्छन्, “निजी क्षेत्रलाई सहूलियत र सहजीकरण नगरी कसरी उत्पादन हुन सक्छ ?” सरकारले जलविद्युत् प्रवर्द्धकलाई प्रोत्साहन गर्न विगतको सरकारले गरेको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गरी भ्याटबापत प्रतिमेगावाट ५० लाख फिर्ता, विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) मा पोस्टपेड रेट, सहज रहेको वन, वातावरणको प्रकृतिलाई सहजीकरण गर्ने तथा हाल जलविद्युत् आयोजनामा लगानीका लागि ठूलो समस्याको रूपमा रहेको बैंक-वित्तीय संस्थाले ५ प्रतिशतलाई १५ प्रतिशत पुर्याउने गरी बजेट आउने आशा गरिएको भए पनि निजी क्षेत्रलाई पूर्ण रूपमा वेवास्त गरी बजेट आएको उनी बताउँछन् ।

कुन निकायलाई कति बजेट ?

ऊर्जा, जलस्रोत र सिँचाइलाई करिब १ खर्ब १० अर्ब बजेट विनियोजन गरेको सरकारले विद्युत् विकास विभागलाई २८ करोड, नियमन आयोगलाई १ करोड ५४ लाख, जल तथा मौसम विभागलाई ३५ करोड, जलस्रोत तथा सिँचाइ विभागलाई २२ करोड ५० लाख तथा सिँचाइ व्यवस्थापन डिभिजन १० करोड ७५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छ । त्यसैगरी जल तथा ऊर्जा आयोगलाई ६ करोड ३१ लाख, नदी वेसिन योजना तथा जलविद्युत् विकास गुरुयोजना तर्जुमा आयोजनालाई १० करोड ८० लाख, सप्तकोशी

बहुउद्देशीय आयोजनालाई १२ करोड ४९ लाख, पञ्चेश्वर बहुउद्देशीयलाई १ करोड ७७ लाख, जलविद्युत् आयोजनालाई अध्ययन ७३ करोड २१ लाख, जलविद्युत् आयोजना सम्बन्धी मापदण्डलाई ८४ लाख, बूढीगंगालाई २९ करोड ९९ लाख, बूढीगण्डकीलाई १७ अर्ब ९९ करोड ९६ लाख, नलगाढलाई ५४ करोड ४१ लाख विनियोजन गरिएको छ । सिँचाइतर्फ बृहत् सरकारी सिँचाइ योजनाको पुनस्थापना तथा व्यवस्थापन हस्तान्तरणलाई ४५ करोड ३२ लाख, बागमती सिँचाइ आयोजनालाई ४७ करोड ६० लाख, बबई सिँचाइलाई १ अर्ब २४ करोड ९७ लाख, महाकाली सिँचाइ आयोजनालाई ३१ करोड ८१ लाख, सुनसरी मोरङ सिँचाइ आयोजना तेस्रो ३६ करोड २ लाख, सिक्टा सिँचाइलाई १ अर्ब ४९ करोड ४३ लाख, पालुङटार-कुन्डुटार सिँचाइलाई ४ करोड २ लाख, रानी मजरा कुलरिया सिँचाइलाई २ अर्ब १५ करोड २५ लाख, भेरी बबई सिँचाइ आयोजनालाई ६ अर्ब ९ करोड ७४ लाख छुट्याइएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/०२/१७

कात्तिकबाट तल्लो ईर्खुवाखोलाको निर्माण सुरु हुने

१३ मेगावाटको तल्लो ईर्खुवाखोला जलविद्युत आयोजना आगामी कात्तिकबाट निर्माणमा जाने भएको छ । भोजपुरको ईर्खुवाखोलामा बन्ने आयोजनाको आवश्यक लगानी जुटाएर काम सुरु गर्न लागिएको हो । अहिले आयोजना स्थलमा पहुँचमार्ग पुर्याउने काम भइरहेको लोवर ईर्खुवाखोला हाइड्रो पावर कम्पनीका अध्यक्ष कुमार पाण्डेले बताए । उनका अनुसार आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने जग्गा अधिग्रहणको काम पूरा भएको छ । विद्युत विकास विभागबाट १४.१५ मेगावाटमा निर्माण गर्ने अनुमति लिएर पनि आयोजनाले पूर्ण उत्पादन दिन नसक्ने देखिएपछि १३ मेगावाट क्षमतामा अघि बढाउन लागिएको कम्पनीले जनाएको छ । नेपाल विद्युत प्राधिकरण र कम्पनीबीच बुधबार (हिजो) विद्युत खरिद सम्झौता (पिपि) सम्पन्न भएको छ । प्राधिकरणले हिउँदको ६ महिना ८.४० रुपैयाँ र वर्षा यामको ६ महिना ४.८० रुपैयाँमा आयोजनाको विद्युत खरिद गर्नेछ । पिपिए अनुसार आयोजनाले ८ पटकसम्म मूल्यवृद्धि (स्कालेसन) पाउने छ ।

अबको ५ महिनामा निर्माण सुरु हुने आयोजना २०७९ साल साउनभित्र सम्पन्न गर्न लक्ष्य छ । २ अर्ब २५ करोड लागत अनुमान गरिएको आयोजनामा १ अर्ब ६० करोड रुपैयाँ विभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण लगानी रहने छ । ऋण लगानी जुटाउन बैंकहरूसँग विभिन्न चरणमा छलफल अघि बढेको पाण्डेले बताए । स्वपुँजीको २ तिहाई लगानी नेशनल हाइड्रो पावर कम्पनीले गर्नेछ । लोवर ईर्खुवाखोला नेशनल हाइड्रोको सहायक कम्पनी हो । निर्माण सुरु गरेको ४ वर्षमा पूरा हुने आयोजनाको विद्युत कोसी कोरिडोरको तुम्लिङटार सबस्टेसनमा लगेर जोडिने छ । आयोजनाले वार्षिक ८ करोड युनिट विद्युत उत्पादन गर्नेछ । अहिले आयोजना अघि बढाउन वन क्षेत्रको रुख काट्ने स्वीकृति लिन वन तथा वातावरण मन्त्रालय आवेदन गरेको कम्पनीले जनाएको छ । रुख काट्ने स्वीकृतिमा लागि २ महिनाअघि आवेदन गरे पनि अनुमति पाउन नसकेको पाण्डेको भनाई छ । वनको स्वीकृतिमा भइरहेको ढिलासुस्तीले आयोजनाको निर्माण तालिका प्रभावित हुन सक्ने कम्पनीको दाबी छ ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१४/०२/१७

प्रसारण लाइनबाट जग्गा खोसिनेहरू अब जलविद्युत मालिक

शैभरि अहिले प्रसारण लाइन निर्माणमा वन र जग्गा प्राप्तिको ठूलो समस्या छ । यही कारण दर्जनौं प्रसारण लाइन वर्षौंदेखि अलपत्र छन् । अब भने यस्तो समस्या समाधान गर्न सजिलो हुने भएको छ । प्रसारण लाइन र विद्युत टावरले ओगट्ने जग्गाका धनी वा प्रभावित बासिन्दालाई जलविद्युत आयोजनामा लगानी गर्ने अवसर प्रदानसँगै समस्या खुकुलो हुने सम्भावना देखिएको हो । सरकारले एक दिनअघि अर्थात् मंगलबार ल्याएको आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को बजेट, नीति तथा कार्यक्रममा प्रसारण लाइनमुनि जग्गा पर्ने प्रभावितलाई जलविद्युतमा लगानीको व्यवस्था गर्ने उल्लेख छ । बजेट वक्तव्यको १४८औं बुँदामा भनिएको छ- प्रसारण लाइनबाट प्रभावित घर परिवारलाई विद्युत आयोजनामा लगानीको अवसर प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । यस्तो व्यवस्थाले वर्षौंदेखि समस्या झेल्दै आएका प्रसारण लाइन निर्माणले गति लिने अपेक्षा गर्न सकिन्छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले मन्त्रालय सम्हालेदेखि नै प्रसारण लाइन निर्माणमा देखिएको समस्या समाधानको निकासबारे छलफल गर्दै आएका थिए । उनले विभिन्न कार्यक्रम, अन्तरक्रिया तथा समारोहमा यसबारे सुझावसमेत संकलन गरेका थिए ।

समस्याको गाँठो फुकाउन कस्सिए मन्त्री पुन

हजारौं मेगावाटका आयोजना निर्माण भइरहेको तर उत्पादित विद्युत खपत गर्ने बाटो नभएको विषयमा सरोकारवालाले मन्त्रीको ध्यानाकर्षण गराएका थिए । प्रसारण लाइन नहुँदा केही वर्षभित्रै सयौं मेगावाट विद्युत खेर जाने भन्दै निजी क्षेत्रले समेत निरन्तर घच्चच्याएपछि मन्त्री पुन संवेदनशील बनेका थिए । उनले मन्त्रालयमा पूर्वजलस्रोत तथा ऊर्जा सचिव एवं यस क्षेत्रका विज्ञसँग पनि परामर्श गर्दै आएका थिए । यस क्षेत्रका विज्ञ, पूर्वसचिव तथा सरोकारवालासँगको निरन्तर छलफल र परामर्शपछि उनी प्रसारण लाइन प्रभावितलाई पनि जलविद्युत आयोजना प्रभावितलाई जस्तै लगानीको अवसर दिनुपर्ने निचोडमा पुगेका हुन् । पुनले गत बैशाखमा जारी गरेको ऊर्जा तथा जलस्रोत क्षेत्रको वर्तमान अवस्था र भावी मार्गचित्र सम्बन्धी श्वेतपत्रमा पनि उल्लेखित विषय समावेश गरेका छन् । यसको निरन्तरताकै रूपमा आगामी आवको बजेटमा समस्या सम्बोधन गरिएको छ । मन्त्री पुनको योजना बजेटमा समावेश भएजस्तै प्रसारण लाइन निर्माणको समस्या समाधानले बाटो समाप्तो भने ऊर्जा विकासले छलाड मार्ने अपेक्षा गर्न सकिन्छ । यो विषय जसरी पनि कार्यान्वयन गर्ने उनले बताएका छन् । ‘जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्दा प्रभावितले लगानी गर्न पाउँछन् भने प्रसारण लाइन प्रभावितले नपाउने भन्ने हुँदैन,’ मन्त्री पुनले

भने, 'श्वेतपत्र र बजेटमा उल्लेखित विषयकै आधारमा छुट्टै नीति बनाएर यसको कार्यान्वयन हुन्छ ।' पूर्वमा सोलु (१३२ केभी), कोसी (२२० केभी) तथा काबेली (१३२ केभी) कोरिडोर निर्माणाधीन छन् । त्यहाँको मुख्य समस्या नै प्रसारण लाइन वा टावरले ओगट्ने जग्गा अधिग्रहणको समस्या हो । यसैगरी, त्रिशूली-मातातीर्थ (२२० केभी), मर्स्याङ्दी-काठमाडौं (२२० केभी), मर्स्याङ्दी तथा दोर्दी कोरिडोरमा पनि जग्गा विवादका कारण लक्ष्यअनुसार काम हुन सकेको छैन । देशभर निर्माणाधीन हजारौं किलोमिटर प्रसारण लाइनमा यिनै समस्या दोहोरिइरहेका छन् । जलविद्युत उत्पादन सुरु भएको १ सय ६ वर्षमा देशमा करिब ११ सय मेगावाट विद्युत उत्पादन भएको छ । सोही अवधिमा ३ हजार किलोमिटर हाराहारी प्रसारण लाइन निर्माण भएको छ । लक्षित काम नहुनुको पहिलो समस्या जग्गा प्राप्ति तथा मुआब्बा वितरणको विवाद नै हो ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७४/०२/१७

पश्चिम सेती अब सरकारले निर्माण गर्छ : ऊर्जा मन्त्री

लक्ष्मीप्रसाद उपाध्याय

झण्डै तीन दशकदेखि कहिले विदेशी कम्पनीलाई त कहिले सरकारको हातमा रहँदैआएको बहुप्रतिक्षित पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजनालाई अब सरकारले स्रोत खोजेर निर्माण गर्ने भएको छ । निर्माण प्रक्रियाको उपयुक्त मोडल तय गरी अगाडि बढ्न आगामी वर्षमा बजेट समेत विनियोजन गरिएको छ ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले बुधबार गोरखापत्रसँग विशेष कुरा गर्दै भन्नुभयो, आगामी वर्षको बजेटमा सरकारले आफैले बनाउने प्रयत्नका साथ केही बजेट विनियोजन गरिएको छ । सरकारले दातृ निकायको

अनुदान वा सरल कर्जा जुन उपयुक्त हुन्छ, त्यो लिएर आफै बनाउँछ ।

उहाँले भन्नुभयो, पश्चिम सेती जलाशययुक्त आयोजना हो, जुन नेपालको दीर्घकालीन ऊर्जाको विकासका लागि अति आवश्यक आयोजना हो । विगतका दिन त्यति राम्रा र सुखद् भएनन् । विभिन्न देशका एक्जिम बैंक तथा दातासँग कुरा भइरहेको छ । सस्तो ब्याजदरको कर्जा खोजेर भए पनि सरकार आफैले अग्रसरता लिन्छ ।

झण्डै तीन दशकसम्म आयोजना निर्माणको चर्चा मात्र हुने तर देखिने गरी काम हुन नसक्दा आयोजनाबाट प्रभावित बझाङ, बैतडी, डोटी र डडेल्धुरा जिल्लामा बासिन्दा विकासबाट बिमुख हुनुपरेको गुनासो लामो समयदेखि हुँदैआएको छ । यहाँका जनप्रतिनिधि, नागरिक समाज तथा सरोकारवाला स्थानीय बासिन्दाले सरकारले आफैले बनाउन अग्रसर हुनुपर्ने माग राखेपछि वर्तमान सरकारले चिनियाँ कम्पनीबाट झिकेर आफैले बनाउने घोषणा गरेको कुरा ऊर्जा मन्त्रालयले जनाएको छ ।

सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, स्थानीय बासिन्दा र नेपालीको सेयरबाट केही पुँजी निर्माण गर्ने र अपुग वित्तीय व्यवस्थापन कम ब्याजदरमा ऋण लिएर बनाउन सकिने अवधारणा प्रदेश न सातका जनप्रतिनिधिले सुझावका छन् । लामो समयदेखि पश्चिम सेतीलाई सरकार आफैले बनाउनुपर्छ भन्ने अभियानमा लाग्नुभएका पूर्वमन्त्री लेखराज भट्टले भन्नुभयो, पश्चिम सेती बन्छ भन्ने आशैआश एउटा पुस्ता बितिसक्यो । अब पनि यसलाई भकुण्डो खेलाए झैं गरेर कहिले अस्टे«लियन र कहिले चिनियाँ कम्पनीका झोलामा दिँदै गर्ने मात्र हो भने यसको विकास कहिले हुन्छ । स्थानीय तहमा हामी पूर्ण रूपमा सहयोग गर्छौं, सङ्घीय सरकारले हात अगाडि बढाइदिनुपर्छ ।

प्रदेश न सातका आर्थिक मामिला तथा योजनामन्त्री झपटबहादुर बोहराले पनि पश्चिम सेती निर्माणका लागि प्रदेश सरकारले रकम विनियोजन गर्ने बताउनुभयो । उहाँले भन्नुभयो, प्रदेश सरकार, यहाँका सबै स्थानीय तह र प्रदेश न सातका बासिन्दाको पुँजी सङ्कलन गर्न हामी तयार छौं । यो आयोजनालाई प्रदेशले गौरवको आयोजनाको रूपमा

घोषणा गर्नेछ ।

वित्तीय व्यवस्थापनको ढाँचा

झण्डै अढाई खर्ब रुपियाँको लागत अनुमान गरिएको आयोजनामा प्रदेश न सातका ८८ वटा स्थानीय तहले पश्चिम सेती निर्माणका लागि रकम विनियोज गर्ने प्रतिबद्धता आएको पूर्वमन्त्री भट्टले बताउनुभयो । विज्ञ, स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र सरोकारवालासँग लामो छलफल गरेर पूर्वमन्त्री भट्टले पुँजी सङ्कलनको खाका तयार भएको जनाउनुभयो ।

उहाँका अनुसार गाउँपालिकाले हरेक आर्थिक वर्षमा दुई करोड रुपियाँ, नगरपालिकाले तीन करोड रुपियाँ, उपपहानगरपालिकाले पाँच करोड रुपियाँ गरी कम्तिमा पाँच अर्ब रुपियाँ एक वर्षमै जुटाउन सकिने छ । प्रदेश सरकारको गौरवको आयोजना घोषणा गरेर प्रतिवर्ष ५० करोड रुपियाँ विनियोजन गर्न सक्छ । आयोजनाको निर्माण अवधि १० वर्षको हुँदा स्थानीय तह र प्रदेश सरकारबाट मात्र झण्डै ६० अर्ब रुपियाँ सङ्कलन गर्न सकिने देखिएको छ । सङ्घीय सरकारले हरेक वर्ष १० अर्ब विनियोजन गर्दा एक खर्ब रुपियाँ सहजै जुट्न सकिने र अपुग एक खर्ब रुपियाँ मात्र ऋण वा अनुदान जुटाउनुपर्ने धारणा उहाँले राख्नुभयो ।

सन् १९९४ जुलाई ७ मा प्रारम्भिक अध्ययनका लागि अस्ट्रेलियन कम्पनी स्मेकलाई दिइएको थियो । सन् १९९७ जुन २७ मा अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको स्मेकले सन् २००६ सम्म वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापन गर्न नसकेपछि एसियाली विकास बैंक र चिनियाँ कम्पनी सिमेकलाई आयोजनामा साझेदारका रूपमा भिँडेयायो । सन् २००९ को सेप्टेम्बरमा सिमेकले हात झिक्यो र सन् २०१० मा एसियाली विकास बैंक पनि अलग भएपछि स्मेकले एकलैले आयोजनालाई झोलामा बोकेर राख्यो । सन् २००९ को डिसेम्बर अन्तिमसम्ममा स्मेकले सरकारसँग दसौँ पटक अनुमति नवीकरण गरेको थियो ।

सन् २०११ को जुलाई महिनामा आयोजनाको अनुमति रद्द गरेको हो । त्यही महिनामा चिनियाँ कम्पनी थ्री गर्जेजले इच्छा व्यक्त गरेपछि तत्कालिन सरकारले सन् २०११ मा झोलामा रहेको आयोजनालाई बनाउन नसकेपछि सन् २०११ मा सरकारले स्मेकसँगको सम्झौता रद्द गरेको थियो । एक वर्षसम्म सरकारले थन्क्याएको आयोजना सन् २०१२ फेब्रुअरी २९ मा चिनियाँ कम्पनी चाइना थ्री गर्जेज इन्टरनेसनल कर्पोरेसनसँग निर्माण गर्ने गरी सम्झौता गरिएको थियो ।

थ्री गर्जेज सन् २०१४ मा कार्य प्रारम्भ गरी सन् २०१९ मा निर्माण सम्पन्न गर्ने सम्झौता भए पनि अनेकौँ बहाना मात्र गर्ने तर सिन्को पनि नभाँचिएपछि आगामी वर्षको बजेट वक्तव्यसँगै मङ्गलबार सरकार आफैले बनाउने घोषणा गरेको छ । सन् २००५ मा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको पश्चिम सेतीबाट प्रतिवर्ष १५ अर्ब रुपियाँ राजस्व गुम्दा हालसम्म राज्यले झण्डै ६५-७० अर्ब रुपियाँ गुमाइसकेको छ ।